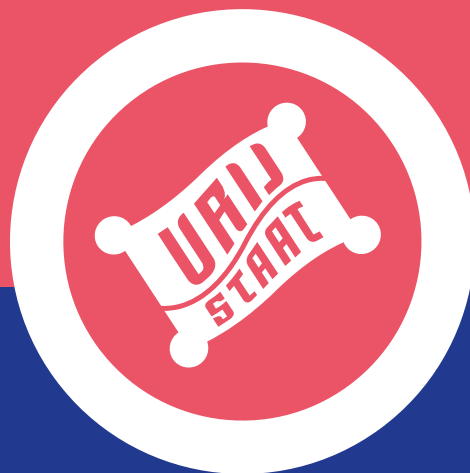
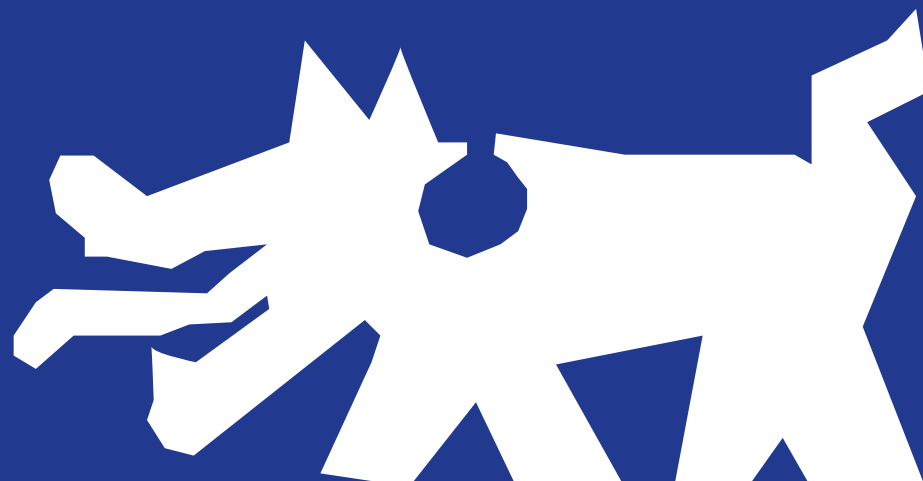
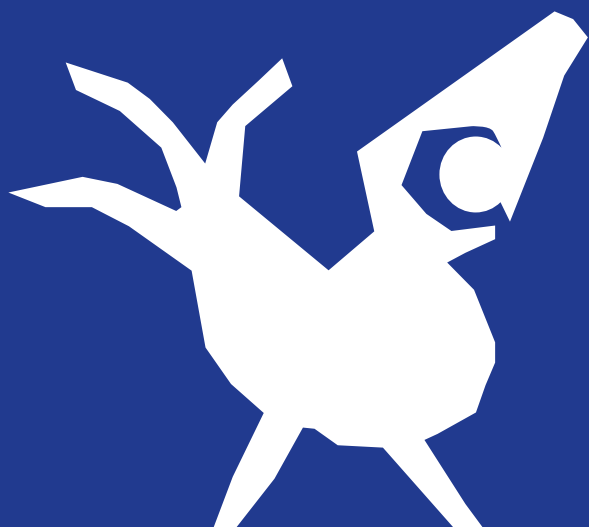

De Vrijstaat

Jaarverslag 2019

Kunst- en Cultuurhuis
voor jong Utrecht

Inhoudsopgave

Proloog: Creatieve Krachtpatsers	3
1 Inleiding Een Beestachtig jaar!	4
2 Jaarkalender	6
3 Ondernemerschap	9
3.1 De nieuwe Vrijstaat	9
3.2 Organisatie	10
3.3 Inclusiviteit & combinatiefunctionaris	14
3.4 Financiën	16
3.5 Aanbod & bereik	18
3.6 Communicatie & acquisitie	21
4 Activiteiten - beschrijving en evaluatie	25
4.1 Interactieve exposities	25
4.2 Fabuleus theater & TheaterAcademie	36
4.3 Kunstvakantieweek & zomerfeest BerlijnLijn	43
4.4 De Vrijstaat KunstAcademie	46
4.5 Kunstenstenaar in Huis JONG	48
4.6 KunstKeet	51
4.7 KookKeet	53
4.8 TheaterCarrousel	54
4.9 Overige activiteiten	56
5 Samenwerking	59
5.1 Creatief Vermogen Utrecht	59
5.2 Samenwerking HKU	63
5.3 KLUB19	65
5.4 Netwerken: Wijkcultuurhuizenoverleg & Leidsche Rijn Connectie	66
5.5 Kunstenaars 2019	67
Bijlage	
Stagiairs in 2019	68

Stichting De Vrijstaat
 Hof van Monaco 3
 3541 DT Utrecht
 t 030-3030012
 e info@devrijstaat.nl
 www.devrijstaat.nl

Creatieve Krachtpatsers

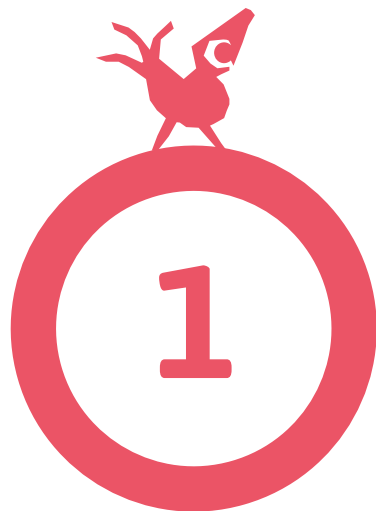
7 april 2020

De hemel is strakblauw. Ik kijk vanuit mijn kantoor uit op de nieuwe werfkelders in aanbouw tegenover De Vrijstaat. Vorig jaar stonden deze hier nog niet. Volgend jaar zijn ze in gebruik genomen door HKU en zitten daar dagelijks studenten naar wie ik kan zwaaien. Of misschien zijn we dan al verhuisd naar ons tijdelijke onderkomen omdat de grote verbouwing van De Vrijstaat is begonnen. We weten het niet, de toekomst is pas zichtbaar als ze in het nu is aangekomen. Want wie had kunnen voorspellen dat op dit moment al onze activiteiten stil zouden liggen, omdat een klein venijnig virus de wereld naar zijn hand aan het zetten is?

We zitten midden in de coronacrisis. Geen kinderen in onze boerderij die aan het theatermaken zijn of die gebogen zitten over hun kunstwerken. Geen scholen die in *Radio Vrijstaat* hun eigen podcast aan het opnemen zijn, geen kinderfeestjes in de keuken die een verjaardagsbuffet voorbereiden en slechts de helft van ons team is op kantoor omdat de andere helft haar eigen kinderen aan het lesgeven is en vanuit thuis De Vrijstaat laten reilen en zeilen. De wereld is tot stilstand gekomen en tegelijkertijd volop in beweging. Zo'n crisis zet mensen aan om nieuwe manieren te vinden om hun leven in te richten. Het vanzelfsprekende bestaat niet meer en er worden nieuwe vormen uitgevonden om te communiceren, te werken, te spelen, te delen, te chillen. Een crisis haalt mensen uit hun comfortzone en stimuleert innovatie. Niet dat ik blij ben met deze pandemie, maar het maakt iedereen wakker en zorgt dat je genadeloos in het nu belandt. Dat je je bewust wordt dat het leven zich niet laat dwingen en verandering een gegeven is. En dat creatief vermogen ons sterkste wapen is in dynamische tijden.

Het ontwikkelen van creatief vermogen bij de kinderen en jongeren, die hier bij ons op De Vrijstaat komen, is niet voor niets onze missie. Als kunst- en cultuurhuis voor jong Utrecht geloven wij dat creatief vermogen een krachtige tool is om vorm te geven aan je leven en je leefomgeving. Kunst en cultuur zijn daarbij een handvat om deze creativiteit te ontdekken, aan te wakkeren, te ontwikkelen en in te zetten in een samenleving waar transities en veranderingen zich in een razend tempo voltrekken. De Vrijstaat bouwt hiermee aan een creatief vermogende stad die veerkrachtig en eigenzinnig antwoorden formuleert, zelfs in tijden van corona!

Daphne de Bruin (artistiek directeur van De Vrijstaat)

Inleiding

Een Beestachtig jaar!

2019 stond in het teken van het Dier, het overkoepelende thema dat in al onze programmaonderdelen terug te vinden was. In steeds andere vormen en thema's gaven zij gezicht aan het Vrijstaatprogramma. Via de dieren konden we onszelf en het menselijk gedrag eens goed onder de loep nemen, want dieren en mensen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

In Escaperoom *Het Inni Park* draaide het om dierenrechten. Een nieuw ontdekte diersoort bleek een bijdrage te kunnen leveren aan het ontwikkelen van een bijzonder medicijn. Maar als het erop aankomt, kiezen we dan voor de voordelen voor de mens of voor de rechten van het dier? Via een spannende narratief werden de bezoekers meegenomen in een dilemma waar de belangen voor mensen en dieren niet altijd dezelfde zijn.

Met de voorstelling *Parade Paard* stonden de tradities van een oeroude paardenfamilie model voor een samenleving die zijn verbondenheid met de natuur steeds meer uit het oog verliest. Deze circusvoorstelling in Podium Hoge Woerd werd het paradepaardje van het seizoen. Met een cast van kinderen, jongeren, studenten, jonge makers en doorgewinterde professionals, veroverden wij de harten van vele bezoekers en kwamen onze scholentrajecten,

TheaterAcademie en jonge makers-activiteiten prachtig bij elkaar.

In de zomervakantie werd er door vijftig kinderen en kunstenaars keihard gewerkt aan de stadsdierentuin ZOO. Waar krijg je beter een spiegel van menselijk gedrag voorgehouden dan in een dierentuin? Met dans, muziek en beeldende kunst presenteerden kinderen en jongeren hun performances tijdens de *BerlijnLijn*, het zomerfeest van de partners van de cultuurstraat van het Leidsche Rijn Centrum.

In het najaar openden wij onze interactieve expo *BEEST*, over de rol van het dier in mode en design; een zoektocht naar het beest in onszelf. Met een werkplaats, atelier en catwalk werd deze expo de uitgelezen plek om te experimenteren met jouw innerlijke dier.

Kortom een beestachtig jaar, waar maatschappelijke thema's en kunst en cultuur zich in steeds nieuwe vormen tot elkaar konden verhouden. Het werken met een jaar-thema schept samenhang tussen de diverse activiteiten en biedt de mogelijkheid om programma's aan elkaar te verbinden. Jaarthema's passen goed bij De Vrijstaat waar storytelling de basis vormt voor het programma, waarmee het zich onderscheidt van de andere wijkcultuurhuizen.

“Het Utrechtse De Vrijstaat is bij KidsEropUit al een tijdje bekend om haar creatieve, verrassende ideeën voor kinderen. We zijn dan ook benieuwd als we richting Utrecht rijden voor het nieuwste project: een escaperoom voor kinderen. De Vrijstaat kennende, is het vast meer dan ‘alleen’ ontsnappen.”

(Iris S. van KidsEropUit)

Wij kijken terug op een jaar waarin nieuwe mogelijkheden zich hebben aangediend, wij door de komst van een combinatiefunctionaris nieuwe doelgroepen en scholen konden werven, ons programma konden uitbreiden met een KunstKeet en een KunstCarroussel en wij met ons bijzondere Kunstenaar in Huis JONG-programma veel nieuwe jongeren hebben kunnen inspireren.

Natuurlijk was 2019 ook een jaar dat in het teken stond van de komende renovatie van onze boerderij. Nadat De Vrijstaat tien jaar als tijdelijke gebruiker in de monumentale boerderij Hofstede ter Weide heeft gezeten, heeft de Gemeente Utrecht in maart besloten het pand permanent voor cultuur te verwerven en wordt De Vrijstaat vaste huurder van deze locatie. Dat was natuurlijk zeer goed nieuws voor ons; vanaf dat moment startte direct de voorbereiding voor deze transitie, die in 2021 plaats gaat vinden. Er werd een eerste schets door ons gepresenteerd van de exploitatiemogelijkheden die een verbouwing voor De Vrijstaat biedt. Met een bijna verdubbeling van het bruikbare vloeroppervlak, kunnen wij een flinke stap zetten als wijkcultuurhuis en nog meer initiatieven uit onze omgeving faciliteren en ondersteunen. Het schetsen van

een toekomstvisioen bracht veel plezier en energie in onze organisatie. Het blijft spannend of wij ook de financiële middelen gaan krijgen om de gewenste groei te realiseren. Daar komt nog bij dat we door de coronacrisis we nu een beroep moeten doen op ons eigen vermogen, waardoor we in komende jaren minder financiële veerkracht zullen hebben. Dat is met het oog op de toekomstige exploitatie zeker een punt van aandacht.

Ondanks de huidige onzekere periode kijken we uit naar de komende jaren waarvoor we met het onlangs ingediende meerjarenbeleidsplan een vitaal en kleurrijk programma hebben neergelegd voor De Vrijstaat.

Daphne de Bruin, artistiek directeur
Lieke Hoitink, zakelijk directeur

Op Facebook zijn volgers enthousiast over ons programma-aanbod:

“Erg leuk altijd bij de Vrijstaat, wij hebben er al hele leuke dingen gedaan”
“Ja he, ik vind ze ook elke keer zo origineel. Echt een uniek uitje!”

“Wat was Parade Paard super!!!! We hebben enorm genoten van de voorstelling.”

(moeder van Wiene, deelnemer van De Vrijstaat TheaterAcademie)

Jaarkalender 2019

11 jan – 7 juni	vervolg TheaterAcademie seizoen 2018/2019 Dertien deelnemers bereiden zich tijdens wekelijkse lessen voor op meespelen in de voorstelling <i>Parade Paard</i>.
12 jan – 30 mrt	KunstAcademie blok 16 mm film bewerken met Phil Bosch De kinderen en jongeren bewerken bestaande films en monteren zelfgemaakte of al bestaande filmstroken tot een eigen werk.
31 jan	optreden NULpunt Gedurende 5 avonden dient onze locatie als inspiratieplek voor jonge muzikmakers van de opleiding Musician 3.0 (HKU) die graag van zich laten horen.
1 feb – 7 april	Interactieve expo <i>Escaperoom Het Inni Park</i> van Joël Vegt en studenten van HKU Interactive Performance Design In deze escaperoom voor kinderen werk je samen om het mysterie rond een nieuwe diersoort - de Inni's - op te lossen.
24 feb - 7 juni	acteurs- en bandrepetities fabuleuze voorstelling <i>Parade Paard</i>
13 mrt – 17 apr	KookKeet #1 De kinderen leren bakken onder leiding van Vrijstaat-kok Corine.
18 & 19 mrt	audities talenttraject <i>Parade Paard</i> op basisscholen De Klimroos en Hof ter Weide
28 mrt	optreden NULpunt
30 mrt	openbare eindpresentatie De Vrijstaat KunstAcademie 16 mm film bewerken
1 apr - 7 juni	talenttraject fabuleuze voorstelling <i>Parade Paard</i> Leerlingen van basisscholen Hof ter Weide en De Klimroos krijgen spelcoaching ter voorbereiding op hun rol als Little Ponies in de voorstelling <i>Parade Paard</i>.
6 apr – 6 juli	KunstAcademie blok <i>Dada Kunstcafé</i> met kunstenaar Pluck Samen met kunstenaar Pluck veranderen de kinderen en jongeren Het Gebouw in een <i>Dada kunstcafé</i>.
4 mei	dodenherdenking Leidsche Rijn met vlaggenparade en filmvertoning van De Vrijstaat KunstAcademie en catering door de KookKeet.
4 mei	4 mei lezing <i>Theater na de Dam</i> door NUT i.s.m. De Vrijstaat
18 mei	Feestelijke <i>Parade Paard</i> -parade en workshops voor de opening van de Bibliotheek Leidsche Rijn Centrum.

7 – 12 juni	voorstelling <i>Parade Paard</i> in Podium Hoge Woerd De 10e fabuleuze voorstelling van De Vrijstaat met de grootste cast in de Vrijstaat-geschiedenis en workshops stokpaardjes maken na afloop.
8 juni	Dada-workshop in Leidsche Rijn Centrum tijdens <i>Utrecht Tekent!</i> door kunstenaar Pluck en leerlingen van de Vrijstaat Kunstacademie
14 juni	Musician 3.0 Festival
6 juli	<i>Dada Kunstcafé</i> - openbare eindpresentatie De Vrijstaat KunstAcademie in Het Gebouw
9 juli	theaterworkshop brugklassen Niftarlake College
19 juli	voorstelling <i>Meisje is nog niet klaar</i> van Jip van Santen Als eerste Kunstenaar in Huis JONG speelt Jip van Santen haar solovoorstelling in de boerderij.
20 juli	vlaggenworkshop op Buurtcamping in het Maximapark
26-30 aug:	Kunstvakantieweek ZOO met workshops van Kristel van der Heijden, Light-UP en Gabby Bakker & Andreas Suntrop Presentatie van de installaties, voorstellingen en expo's gemaakt tijdens de Kunstvakantieweek, voor en door kinderen en jongeren.
31 aug -1 sep	zomerfeest <i>BerlijnLijn</i> - festival langs de cultuurstraat van Leidsche Rijn Centrum 45 kinderen en jongeren van de Kunstvakantieweek presenteren hun performances: <i>Jungle</i>, <i>Apenrots</i> en <i>Aquarium</i>; Kunstenaar in Huis JONG Soulid Rocks geeft haar eerste openluchtshow.
8 sep	voorproefjes van <i>BEEST</i> op het Leidsche Rijn Festival
14 sep – 30 nov	KunstAcademie blok <i>Lichtsculpturen</i> door Jurrian van den Haak Unieke dierenlichtsculpturen die in november acte de présence geven in de grote <i>Sint Maarten Parade</i>.
14 sep	beestachtige workshops op het Damplein tijdens het Uitfeest
16-20 sep	<i>Message to the Moon</i> met kunstenaarsduo Kars+Boom Op basisschool Apollo 11 maken we met 300 leerlingen een groot kunstwerk om te vieren dat de school 50 jaar bestaat.
4 okt – 1 dec	<i>BEEST</i>, interactieve expo van Bert Feddema en Reindert Kruse Via mode en design gaan bezoekers op zoek naar het beest in zichzelf.
10 okt	NULpunt Festival
20 okt	culturele zondag <i>Alles Kids</i> – workshops in Bibliotheek LRC en Metaal Kathedraal

28 okt – 12 dec	1e serie lessen TheaterCarroussel - blok <i>De Paraplu</i> Kinderen maken via de BSO op een laagdrempelige manier kennis met Theater.
30 okt	Make-A-Wish komt lang voor een animatieworkshop
30 okt – 11 dec	1e serie lessen KunstKeet – thema <i>Dada</i> Kinderen tussen de 6 en 8 jaar krijgen de mogelijkheid om te experimenteren met kunst en verschillende technieken en materialen te ontdekken.
30 okt – 11 dec	KookKeet #2 De kinderen gaan met Vrijstaat-kok Malou koken met kruiden.
30 okt – juni 2020	start TheaterAcademie seizoen 2019/2020 Wegens succes starten we het tweede seizoen van onze TheaterAcademie met 2 groepen – een op de woensdagmiddag en een op de vrijdagmiddag.
8 nov	optreden leerlingen KunstAcademie en TheaterAcademie bij <i>Vuur van Sint Maarten</i>
9 nov	compartiment van De Vrijstaat loopt met eigen lichtsculpturen mee in <i>Sint Maarten Parade</i>
30 nov	eindpresentatie KunstAcademie blok <i>Lichtsculpturen</i> in Het Gebouw met catering door de KookKeet

Ondernemerschap

3.1 De Nieuwe Vrijstaat

Goed nieuws over onze huisvesting in 2019: in maart liet de gemeente ons weten voornemens te zijn de boerderij Hofstede ter Weide te behouden voor cultuur, als vitaal onderdeel van de cultuur-as in Leidsche Rijn Centrum. Aan De Vrijstaat het verzoek om te beschrijven wat de maatschappelijke en economische waarde van deze plek in de toekomst zou kunnen zijn, en welke eisen en wensen daaruit voortvloeien voor de verbouwing van het pad. In *De verbouwde Vrijstaat – een eerste verkenning* hebben we voor de gemeente onze visie neergelegd op de mogelijke exploitatie van de Boerderij. Naast meer ruimte voor onze eigen activiteiten, geven we aan dat De Vrijstaat een belangrijke rol kan gaan vervullen als thuisbasis voor andere organisaties, als werkplek en podium voor amateurkunst en jonge makers en als plek voor bijeenkomsten, zowel van wijkinitiatieven als meer commerciële partijen. In november werd de investeringsbegroting goedgekeurd door de gemeenteraad. Daarmee was definitief de kogel door de kerk. In 2020 gaan de voorbereidingen van start. In de loop van 2021 kan naar verwachting begonnen worden met de verbouwing.

“Ik geef mijn kind op omdat ik de Vrijstaat bewonder om de manier waarop kinderen daadwerkelijk in de rol van kunstenaar worden gezet.”

(ouder van deelnemer Kunstvakantieweek)

3.2 Organisatie

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht werd in 2019 gevormd door Gerda Oskam (voorzitter, focus: politiek bestuurlijk), Dennis Meyer (focus: artistiek inhoudelijk) en Paulien Dankers (focus: financieel strategisch). De raad heeft in verband met de toekomstplannen voor de huisvesting en het ontwikkelen van het beleidsplan 2021-2024 vaker vergaderd dan normaal, namelijk zes keer: op 11 maart, 15 april, 2 juli, 11 september, 5 november en 19 december. De rol, taken en bevoegdheden van de Raad zijn – voor zover niet vastgelegd in de stichtingsstatuten - beschreven in het *Reglement Raad van Toezicht*. De voorgenomen uitbreiding van de raad is doorgeschoven naar 2020, vanwege het aangekondigde vertrek van de voorzitter per 31 december 2019.

De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun functie onbezoldigd.

Bestuur

Artistiek directeur Daphne de Bruin en zakelijk directeur Lieke Hoitink vormen het bestuur van de Stichting. Rol, taken en bevoegdheden van de directie zijn vastgelegd in het directiereglement. Het was een druk jaar voor de

directie, met het schrijven van zowel een visie op de nieuwe huisvesting en exploitatie, als een nieuw beleidsplan voor de periode 2021-2024. Ook het initiëren van een aantal nieuwe programma's en de aanvraag en aanstelling van de combinatiefunctionaris(sen) bracht extra werk met zich mee. Beide directieleden hebben daarom in 2019 een bescheiden tijdelijke uitbreiding van uren gekregen (1 uur per week per persoon).

De situatie van structureel onbetaald overwerk is daarmee echter niet opgelost.

Beide directieleden hebben een aanstelling voor onbepaalde tijd, Daphne de Bruin voor 0,7 fte, Lieke Hoitink voor 0,6 fte. Beloning in schaal X van de CAO Theater en Dans,

Nevenfuncties bestuurders in 2019:

Daphne de Bruin: freelanceschrijver, acteur, regisseur, voorzitter van Stichting Theater Wei en stichting Werftheateractiviteiten

Lieke Hoitink: voorzitter stichting Zwier, voorzitter vereniging Leidsche Rijn Connectie

Medewerkers

Naast de directie bestond het Vrijstaat-team in 2019 uit Ynama Wigman (communicatie & acquisitie), Kim Debets (productie en locatiebeheer) en Charlotte van Eijdsen (educatie). Ynama Wigman heeft nog steeds 4 uur ouderschapsverlof per week, die werden waargenomen door Lieke Hoitink.

Charlotte van Eijdsen is tijdens haar zwangerschapsverlof vervangen door Lotte Rosier.

In mei werd bekend dat de aanvraag voor 1,3 fte combinatiefunctionaris/cultuurcoach voor de jaren 2019-2020 is gehonoreerd met 1,0 fte. De beschikbare middelen zijn verdeeld over 3 medewerkers, met elk een eigen specialiteit. Charlotte van Eijdsen heeft extra uren en taken gekregen voor het aandachtsgebied PO. Lotte Rosier is na haar vervangingstaak aangebleven in de rol van cultuurcoach voor VO en diversiteit. Verder draagt De Vrijstaat vanuit deze subsidie bij aan de aanstelling van een coördinator voor KLUB19: Boris van Lieshout. Het werkgeverschap voor Boris ligt bij Cultuur19.

Net als altijd werd het team van De Vrijstaat ondersteund door een groot aantal freelancers die als workshopbegeleiders onze exposities, workshops en kinderfeestjes mede mogelijk maken. In 2019 waren dat: Malou Palmboom, Corine Borsje, Nathalie Engel, Kathelyn Spanjers, Sanne van Dam, Lex Hoogendam, Lonneke Cuppen, Naomi Montesinos, Jonna Palmboom, Patty Jansen, Laura Groeneveld, Simone van de Goor, Triwish Hanoeman, Veerle Greijmans, Judith Haan, Veerle van der Veer, Arianne van Boxmeer, Anna Reerds, Immi Verwer.

Deskundigheidsbevordering

Omdat de werkzaamheden van onze freelancers in de loop van de jaren veranderd zijn, met name het begeleiden van workshops en bezoeken aan onze interactieve expo, hebben we in 2019 veel aandacht besteed aan de verschillende rollen van de freelancers. In januari, voor de start van de nieuwe expo, zijn drie interne trainingen gegeven, waarvan twee werden verzorgd door de afdeling educatie van het Rijksmuseum. Deze trainingen zijn gevolgd door alle freelancers en medewerkers, met uitzondering van de zakelijk leider. In juni is er een evaluatiebijeenkomst geweest waarin

de freelancers hun ervaring met de nieuwe manier van werken konden terugkoppelen. In september zijn in voorbereiding op de expo *BEEST* twee vervolgttrainingen gegeven door de eigen medewerkers. Daarnaast heeft De Vrijstaat in het najaar interne BHV-cursussen georganiseerd waaraan door alle medewerkers en freelancers is deelgenomen.

De Vrijstaat als stageplaats

In 2019 hebben elf studenten stage gelopen bij De Vrijstaat. Ze waren afkomstig van verschillende HBO- en MBO-opleidingen: Social Work, Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, Cultuur Pedagogie, Media & Communicatie en Psychologie en Creative College. Daarnaast liepen twee leerlingen VO een maatschappelijk stage. In 2018 hebben we ingezet op meer variatie in onze stagiaire-pool, door het benaderen van nieuwe opleidingen. We zijn blij dat dat in 2019 resultaat heeft opgeleverd, en dat we zelfs een buitenlandse stagiaire hebben kunnen aantrekken van de opleiding Cultuur Pedagogie uit Duitsland en een student van Creatieve College uit Curaçao die bij *Parade Paard* als danser een taalstage liep.

Met deze grote diversiteit aan stagiairs speelt De Vrijstaat

niet alleen een rol in ondersteuning van kunstvakonderwijs, maar ook voor opleidingen tot beroepen die zich meer achter de schermen afspelen. Voor een overzicht van alle stagiaires hun achtergrond en hun takenpakket: zie de bijlage.

Governance Code Cultuur

In 2019 hebben directie en Raad van Toezicht de nieuwe versie van de *Governance Code Cultuur* onder de loep genomen om te zien of wij in onze werkwijze nog aanpassingen moeten doen. We hebben geconstateerd dat de GCC goed verankerd is in onze statuten en reglementen en in de dagelijkse praktijk. De statuten van De Vrijstaat wijken in één opzicht af van wat de code voorschrijft: de maximale zittingstermijn voor leden van de Raad van Toezicht van De Vrijstaat is 3 x 3 jaar en nog een termijn extra als een lid bij herbenoeming voorzitter wordt. De GCC beveelt aan maximaal 2 termijnen van 4 jaar. Wij handhaven de termijnen van drie jaar omdat we vinden dat het – vooral in tijden van grote veranderingen – goed is om minstens eenmaal in de drie jaar stilt te staan bij de rol van respectievelijke leden van de Raad.

Fair Practice

We zijn op de hoogte van de inhoud van de FPC en passen deze zo goed mogelijk toe. Het onderdeel duurzaamheid is goed verankerd in de organisatie. We hechten veel waarde aan opleiding van jonge cultuurprofessionals, die binnen De Vrijstaat regelmatig doorstromen van stagiair naar freelancemedewerkers en incidenteel naar een plekje in het vaste team. Er is ruime aandacht voor het welbevinden van iedereen die bij ons werkt; we zijn alert op overbelasting van onze medewerkers, maar zijn ons er ook van bewust dat we piekbelasting niet altijd kunnen voorkomen. Het blijft echter ook in 2019 woekeren met de beschikbare uren. Gemaakte overuren worden zo snel mogelijk gecompenseerd, maar het lukt regelmatig niet om ook nog alle beschikbare verlof-uren op te maken.

We bieden iedereen die bij of voor ons werkt zoveel mogelijk scholing- en ontwikkelingsmogelijkheden. Kennisdeling en innovatie vinden we belangrijk, zowel intern als extern, en we nemen dan ook graag deel aan expertise uitwisselingen. In 2019 hebben we de vernieuwde code opnieuw onder de loep genomen om ons beloningssysteem te ijken.

Ons beloningssysteem is consequent: voor de medewerkers in vaste dienst wordt het functiebouwwerk en de salarisschalen van de CAO Theater & Dans gehanteerd. Doelstelling is dat freelance kunstenaars en educatiemedewerkers een daarop gebaseerd honorarium krijgen.

We constateren hierbij dat het honorarium voor de workshopbegeleiders nog niet helemaal op de goede hoogte zit. We werken daar in de komende jaren stapsgewijs naar toe.

Knelpunt is nog de beloning van de professionals aan ons theaterproject: hier halen we de standaard nog niet. Ook hier proberen we stapsgewijs verbetering in te brengen. Het theaterproject is echter voor een deel afhankelijk van externe subsidies, waarbij niet altijd alle aanvragen (volledig) worden toegekend.

3.3 Inclusiviteit & de combinatiefunctionaris

De belangrijkste reden voor De Vrijstaat om een subsidie voor een combinatiefunctionaris/cultuurcoach aan te vragen, was onze wens om meer personele middelen te hebben om nieuwe doelgroepen te bereiken. Hoewel we pas halverwege 2019 echt aan de slag konden (de toekenning kwam in mei) hebben de extra uren voor de cultuurcoach al heel wat opgeleverd. In een separate verantwoording doen we daar uitgebreid verslag van, hier geven we een korte impressie van de eerste resultaten.

De samenwerking met scholen is voor De Vrijstaat een belangrijke manier om een divers publiek te bereiken. Onze vier partnerscholen hebben verschillende profielen: zowel openbaar, katholiek als speciaal onderwijs zijn vertegenwoordigd. De scholen staan in heel verschillende wijken en brengen zo leerlingen mee met verschillende achtergronden. In 2019 hebben we een met vier nieuwe scholen contacten gelegd die de intentie voor een meerjarige samenwerking hebben uitgesproken: De Boomgaard, LEF, Apollo 11 en De Taalschool Utrecht. De Boomgaard bezocht in 2019 onze voorstelling *Parade Paard*. Het vernieuwde contact met deze basisschool uit Leidsche Rijn resulteert mogelijk in het gezamenlijk vormgeven aan hun

leerlijn Theater. Met Apollo11 hebben we ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de school een groot kunstproject gedaan: *Message to the Moon*. 300 leerlingen maakten onder leiding van kunstenaarsduo Kars+Boom een foto-mozaïek voor in de hal van de school. De Taalschool Utrecht heeft een nieuwe vestiging in Leidsche Rijn en er wordt gekeken hoe De Vrijstaat voor deze locatie een culturele partner kan vormen. Ook is er ruimte geweest voor het leggen en vernieuwen van contacten met VO-scholen, met als eerste concrete resultaat een workshopdag Theater voor leerlingen van het Niftarlake-college; met deze school wordt de samenwerking in 2020 verder uitgebouwd op het gebied van kunst- en cultuuronderwijs voor het VMBO.

Daarnaast is De Vrijstaat een structurele samenwerking met gestart met de BSO-koepel KMN Kind & Co. Voor de BSO en NSO hebben we in samenspraak met de BSO-koepel een kennismakingstraject ontwikkeld rondom theater en beeldende kunst, steeds in een serie van 6 lessen voor groepen van 6-8 en 8+. Na de herfstvakantie hebben de eerste cursussen plaatsgevonden onder de titel TheaterCarrousel. In deze BSO-cursussen hebben 48

kinderen voor het eerst met De Vrijstaat kennis gemaakt. Voor de groep van 6 tot 8-jarigen, waarvoor we tot voor kort alleen het expoprogramma hadden, is de KunstKeet opgezet.

De uren van de cultuurcoach zijn ook ingezet voor het benaderen van doelgroepen die De Vrijstaat meestal niet uit eigen beweging weten te vinden. Er zijn plannen gemaakt voor een structurele samenwerking met weekendschool Petje Af en IMC Weekendschool. Met de begeleider van de meidengroep van JOU in Leidsche Rijn zijn we aan het onderzoeken wat De Vrijstaat deze groep kan bieden. Daarnaast zetten we in op het bereiken van nieuwe jongeren via KLUB19; een deel van de beschikbare uren voor de cultuurcoach worden inzet voor de coördinator van dit jongerenplatform (zie ook 5.2 Klub19).

Om meer te leren over inclusiviteit en de manieren om daar vorm aan te geven binnen de organisatie en het programma heeft De Vrijstaat zich aangesloten bij PACT Utrecht. In 2019 heeft de zakelijk leider de PACT Practice bijeenkomst Organisaties bezocht. Daarnaast heeft de Vrijstaat onderdak geboden aan de Critical Friends-bijeenkomst in december.

3.4 Financiën

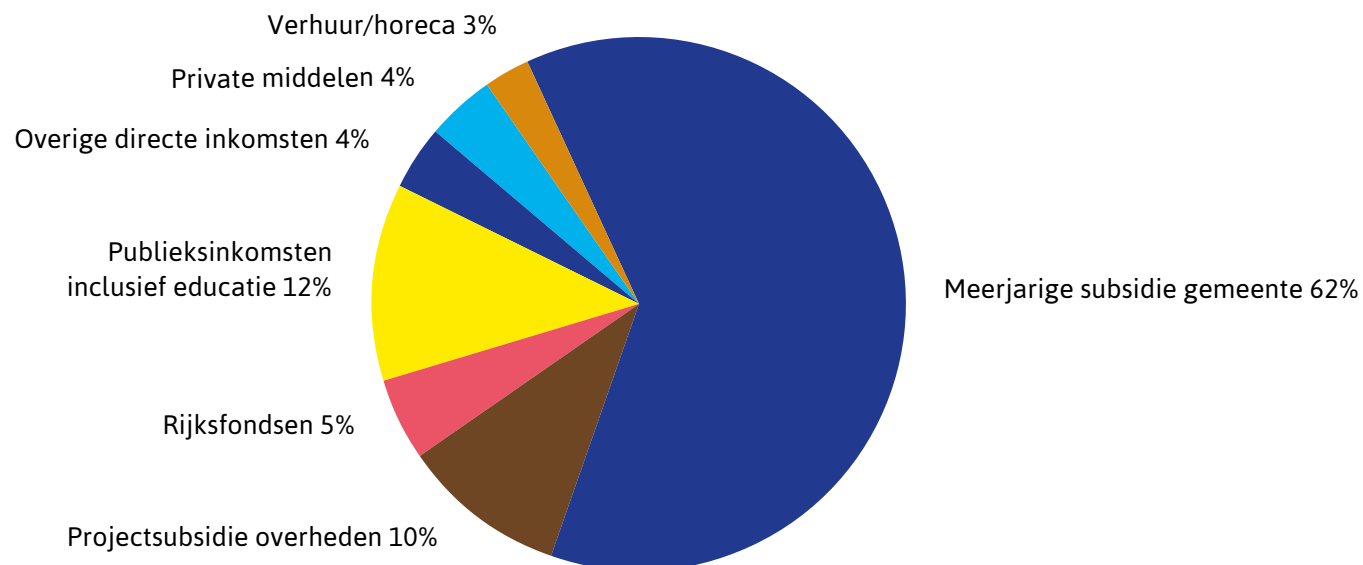
De Vrijstaat sluit het jaar 2019 af met een negatief resultaat van -22.805 euro. Na het vrijvallen van de bestemmingsreserve van 17.000 euro resteert een negatief resultaat van – 5.805 euro dat ten laste komt van de egaliseringsreserve. Na aftrek bedraagt de egaliseringsreserve 48.258 euro.

Van de bestemmingsreserve was 12.000 euro bedoeld voor extra activiteitenkosten - de jubileumvoorstelling *Parade Paard* en het zomerfeest *BerlijnLijn* – en is conform de bestemming besteed. Een bedrag van 5.000 euro was gereserveerd voor deskundigheidsbevordering en is besteed aan twee cursussen PR en SEO en de interne trainingen zoals beschreven in 3.2 onder Medewerkers.

Eind 2019 bedraagt de bestemmingsreserve 8.000 euro. Deze reserve zal in 2020 worden besteed aan programma-activiteiten. Voor meer details verwijzen we naar de jaarrekening 2019.

Financieringsmix

De Vrijstaat kent naast de basis van de gemeentelijk subsidie een gevarieerde financieringsmix die vrij constant is van samenstelling. De projectsubsidie overheden bestaat uit subsidies in het kader van de regelingen combinatie-functionaris/cultuurcoach en Creatief Vermogen Utrecht (Cultuureducatie met Kwaliteit); van de laatste is 50% afkomstig van de Gemeente en 50% van het Fonds voor Cultuurparticipatie (rijksfondsen). De publieksinkomsten bestaan uit entree, deelnemersbijdragen en schoolbezoeken. Overige directe inkomsten zijn opdrachten, bijdrage samenwerkingspartner en een gift van het Ondernemersfonds Utrecht. Private middelen komen van diverse fondsen: Carel Nengerman Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds Utrecht, VSB Fonds, Elise Mathilde Fonds, KF Hein Fonds, Mr. August Fentener van Vlissingen Fonds.

We zetten momenteel niet heel actief in op verhuur van onze ruimtes aan de wat meer commerciële partijen, omdat we deze doelgroep op dit moment eigenlijk niet genoeg comfort kunnen bieden. Wel maken culturele partijen en (jonge) makers regelmatig gebruik van onze ruimtes. Hiervoor hanteren we een gereduceerd tarief, dat in verhouding is met vergelijkbare aanbieders in onze sector.

Wat niet te zien is in de grafiek, maar wel van belang voor de 'economie' van De Vrijstaat zijn de betalingen in de vorm van wederdienst. Vooral de niet zo kapitaalkrachtige jongeren bieden we regelmatig ondersteuning of werkruimte die zij terugbetalen met een gratis optreden of het helpen met een klus of activiteit.

3.5 Aanbod & bereik

Aanbod 2019 in cijfers Gerealiseerd / (Begroot)

Producties, tentoonstellingen en programma's

2	(2)	interactieve exposities: Escaperoom <i>Het Inni Park</i> en <i>BEEST</i>
1	(1)	theaterproductie <i>Parade Paard</i>
1	(1)	kunstavantieweek ZOO (3 groepen, 7 dagen)
3	(3)	lesblokken KunstAcademie (2 groepen, 30 lessen)
3	(3)	lesblokken TheaterAcademie 9-12 jaar (2 groepen, 24 lessen)
1	(1)	Theaterweek 12+ (1 groep, 5 dagen)
2	(2)	kookcursus KookKeet (2 cursussen van 7 lessen)
1	(0)	KunstKeet (1 cursus van 6 lessen)
5	(5)	Openbare presentaties KunstAcademie; waarvan 2 expo's op andere locaties
1	(0)	TheaterCarrousel (2 series van 6 lessen)
2	(0)	residenties Kunstenaar in Huis JONG (25 bijeenkomsten)

Voorstellingen

4	(4)	openbare voorstellingen <i>Parade Paard</i>
4	(4)	schoolvoorstellingen <i>Parade Paard</i>
2	(3)	zomerfeest <i>BerlijnLijn</i>
3	(0)	openbare presentaties Kunstenaar in Huis JONG
1	(0)	feestelijke presentatie bij opening bibliotheek

Educatie & talentontwikkeling (schoolgebonden)

19	(20)	lessen in de klas en repetities in het talenttraject bij <i>Parade Paard</i>
0	(9)	masterclasses/lessen in de klas (theater)
65	(60)	expobezoeken en workshops op De Vrijstaat met bijbehorende lessen in de klas
5	(6)	activiteiten KinderKabinet
10	(0)	overige schoolactiviteiten

Overige openbare activiteiten

13	(5)	openbare workshops op andere locaties
26	(30)	thematische kinderfeestjes (excl de expo-feestjes)
9	(0)	workshops en trainingen docenten en studenten

Toelichting op het aanbod

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat De Vrijstaat het activiteitenprogramma dat gepland was heeft uitgevoerd en daaraan ook nog een aantal nieuwe activiteiten heeft toegevoegd: het programma Kunstenaar in Huis JONG, de TheaterCarrousel en de KunstKeet. De laatste twee programma's zijn mede mogelijk gemaakt door de aanstelling van een combinatiefunctionaris.

Hoewel we een breed openbaar toegankelijk festival niet in ons basisprogramma is opgenomen, omdat de structurele subsidie daarvoor niet toereikend is, is het ons voor het derde jaar op rij opnieuw gelukt om hier toch een vorm voor te vinden. Met alle collega's op de cultuur-as organiseerden we in het laatste weekend van augustus het eerste zomerfeest *BerlijnLijn*, ondersteund door het Initiatievenfonds en het Ondernemersfonds Utrecht. De programmabijdrage van De Vrijstaat was gekoppeld aan de Kunstavantieweek.

Het aantal openbare presentaties is uitgebreid met 3 openbare presentaties van Kunstenaar in Huis JONG en een programma voor de opening van de Bibliotheek in Leidsche Rijn Centrum, waarvoor De Vrijstaat een feestelijke parade maakte met de jonge spelers en muzikanten van *Parade Paard*. De overige schoolactiviteiten bestaan uit de lessenserie voor Apollo 11 en een schooltuintjesproject met onze buurschool Eben-Haëzer.

<i>Publieksbereik</i>			
	Bezoekers & deelnemers 2019	Begroot 2019	Bereik 2018
TOTAAL BEREIK 2019	12.702	9.840	9.969
Programma's	3.510		
De Vrijstaat KunstAcademie (incl. bezoekers eindpresentaties)	1.061	2.000	3.088
De Vrijstaat TheaterAcademie	596	900	655
Kunstvakantieweek	371	480	104
KookKeet	255	pm	384
KunstKeet	73	120	175
TheaterCarrousels	264	0	0
Workshops diverse evenementen	643	0	0
Parade Paard bandtraject	56	500	1.303
Kunstenaar in Huis JONG	191	pm	0
		0	0
Voorstellingen	2.169		
Openbare voorstellingen <i>Parade Paard</i>	473	2.000	1.605
Schoolvoorstellingen <i>Parade Paard</i>	381	500	330
Zomerfeest <i>BerlijnLijn</i>	1.200	300	279
Presentaties Kunstenaar in Huis JONG	115	1.200	996
		0	0
Exposities	2.317		
Reguliere bezoeken	1.403	2.600	2.111
Schoolbezoeken	614	1.200	1.615
Expo's De Vrijstaat KunstAcademie	300	900	496
		500	0
Schoolgebonden activiteiten	1.800		
Theater - educatie & talentontwikkeling	360	1.500	1.318
Exposities - lessen in de klas	966	700	199
KinderKabinet	18	800	608
Overige educatie	456	0	32
		pm	48
Overige activiteiten	2.906		
Kinderfeestjes	302	1.704	1.847
Diverse programmagebonden activiteiten	638	240	308
Workshops en trainingen studenten & docenten	141	0	459
Locatiegebruik & verhuur	1.825	0	144
		1.500	936
Website			
Totaal aantal sessies	29.179		46.879
Nieuwe bezoekers	21.131		38.430

Ten opzichte van 2018 is het aantal bezoeken gestegen met 2.862, dat is bijna 30%. We zien op alle fronten een stijging ten opzichte van het jaar ervoor. Natuurlijk speelt ook het nieuwe programma-aanbod mee en de inzet die we hebben gedaan op het bereiken van nieuwe doelgroepen. Ook het locatiegebruik is gestegen; zoals hierboven al aangegeven betreft dat vooral culturele partijen en jonge makers.

De website bezoeken zijn significant lager dan in 2018. Dat wordt met name veroorzaakt door nieuwe regels rondom Google Grants. Wat we ingeboet hebben aan kwantiteit, winnen we echter in kwaliteit: de gemiddelde sessieduur is met 90% gestegen, aantal sessies per gebruiker en pagina's per sessie met resp. 12 en 17 %, ook de bounce rate is verbeterd met 11%.

3.6 Communicatie & acquisitie

“Ik vind de startpagina heel erg leuk: kleurrijk, mooie foto van het terrein, de onder-banner met het gras geeft het een vrolijke, creatieve, toegankelijke sfeer die bij jullie past.”

(Claire Paulich van Cultuurknooppunt)

2019 is qua communicatie een goed jaar geweest voor De Vrijstaat. Met onze nieuwe website hebben we een overzichtelijke en aantrekkelijke etalage gecreëerd voor onze organisatie en programma. Met de nieuwe website is ook de inzet van onze social media versterkt. Nu we rechtstreeks naar onze webshop kunnen verwijzen, zal de conversie toenemen.

Niet alleen online, maar ook offline hebben we onze activiteiten afgelopen jaar succesvol weten te promoten. Door op zichtbare locaties deel te nemen aan culturele zondagen, door partnerschappen aan te gaan met organisaties als DURF! en de bibliotheek in het Leidsche Rijn Centrum en door waar mogelijk previews te geven van het komende Vrijstaat-programma.

De Vrijstaat is steeds beter bekend in Leidsche Rijn en daarbuiten. Een aantal Vrijstaat-programma's stroomt zelfs vol voordat de werving daadwerkelijk is gestart.

Nieuwe website

In maart 2019 ging onze nieuwe website live. De uitgangspunten voor de nieuwe website waren:

- meer klantgericht in plaats van organisatiegericht, onder andere door een heldere navigatie en aansprekende inhoud voor de vier doelgroepen van De Vrijstaat (kinderen, jongeren, scholen en organisaties)
- meer mogelijkheden voor het tonen van beeldmateriaal
- webshop voor betalingen en reserveringen

De nieuwe website is zeer positief ontvangen door zowel onze klanten als onze samenwerkingspartners. De inhoud ziet er aantrekkelijk uit en de informatie is beter vindbaar dan voorheen. Dit zien we o.a. terug in een stijging van negentig procent van de gemiddelde sessieduur per websitebezoek.

Voor het team van De Vrijstaat betekent de nieuwe website een verandering qua werkprocessen. Boeking en betalingen verliepen eerst allemaal handmatig en nu grotendeels via de webshop. Dit scheelt veel administratieve handelingen. Verder kunnen de freelance workshop-

“Wat ziet jullie nieuwe site er ontzettend mooi en fris uit! Stukken duidelijker dan de huidige website, maar wel dezelfde stoere uitstraling.”

(Laura Kenter van Bier & Appelsap)

“Het ziet er super uit! Ik ben vooral fan van jullie duidelijke aanbod en alle online acties die bezoekers kunnen doen op jullie website. De mobiele website ziet er goed uit en wat zijn er mooie nieuwe foto's in de website opgenomen!”

(Grace Ooijen van INTK)

begeleiders van De Vrijstaat alle benodigde informatie voor hun activiteiten nu zelf uit de website halen, waardoor zij beter geïnformeerd zijn.

Voor komend jaar worden nog de mogelijkheden onderzocht om klantonderzoek en digitale mailings in de website en webshop te integreren. Hoe beter we dit soort systemen aan elkaar kunnen koppelen, hoe efficiënter en effectiever we relevante data kunnen verzamelen.

Social media

Met de nieuwe website is ook de inzet van onze social media versterkt. Net als op de website maken we op onze social mediakanalen een duidelijk onderscheid tussen doelgroepen. Op Facebook richten we ons tot gezinnen. We spreken de ouders aan. In de praktijk zijn dit vaak de moeders. Zij zoeken de leuke gezinsuitjes en de interessante cursussen voor hun kinderen en zijn daarmee op dit gebied veelal de beslissers binnen het gezin. Op Instagram richten we ons tot jongeren en spreken we hen direct aan. De toon van deze berichten en het gebruikte beeldmateriaal verschilt van dat op Facebook. We vinden het belangrijk om jongeren serieus te nemen en hen niet kinderachtig

te bejegenen. Op Facebook hebben we netto 168 nieuwe volgers gekregen, een stijging van 171% ten opzichte van het jaar daarvoor.

Previews

In 2019 hebben we van meerdere activiteiten previews gegeven op locaties buiten De Vrijstaat. Met Escaperoom *Het Inni Park* stonden we op het Janskerkhof tijdens de culturele zondag *Nieuwjaarsduik*. Met onze *BEEST*-workshop op het Damplein tijdens het Uitfeest, in Castellum Hoge Woerd tijdens het Leidsche Rijn Festival en in de bibliotheek Leidsche Rijn Centrum tijdens *Alles Kids*. Ter promotie van de voorstelling *Parade Paard* gaven we een workshop Stokpaardjes maken bij boerderij RoodNoot tijdens het zomerfeest *BerlijnLijn*. Met een speciale theaterworkshop in de Metaal Kathedraal tijdens *Alles Kids* kropen deelnemers in de huid van jonge activisten, net als onze kindercast in de voorstelling *DODO live!* (2020). Deze laatstgenoemde workshop gaven we op speciaal verzoek van kinderen en jongeren uit Leidsche Rijn, die eerder dat jaar zo hadden genoten van onze voorstelling *Parade Paard*.

Dankzij deze previews maakten bezoekers kennis met De Vrijstaat en ons komende programma. Om te stimuleren dat zij de gepromote activiteit op een later moment ook daadwerkelijk zouden bezoeken, gaven we aan hen iets mee naar huis (bijv. gouden ticket voor de Escaperoom) en noteerden we hun gegevens voor onze digitale mailing. Verder hebben de previews veel online exposure voor de activiteiten opgeleverd. Hierdoor is het totale bereik van de previews groter dan alleen het aantal deelnemers op de betreffende locatie.

Werving

Onze Escaperoom *Het Inni Park* heeft het succes van de expositie *ROBOTS* in het voorjaar van 2018 weten te evenaren. De verschillende rondes waren bijna continu uitverkocht en we hebben heel veel groepen mogen ontvangen. Deze escaperoom voor kinderen verkocht zichzelf. Het concept is aansprekend en het bood gezinnen in Leidsche Rijn e.o. een uitdagende activiteit bij hen om de hoek. Ook onze voorstelling *Parade Paard* was een groot succes. Met een reeks uitverkochte voorstellingen kijken we terug op een zeer geslaagd jubileumproductie.

Ook voor onze langlopende activiteiten verliep de werving vlot. De KunstAcademie startte het nieuwe seizoen met een volle groep en inmiddels is er zelfs een wachtlijst van kinderen en jongeren die graag tussentijds zouden willen instromen. Voor de TheaterAcademie hebben we het tweede jaar op rij amper hoeven werven. Vrijwel alle deelnemers van vorig seizoen wilden door. Om ook nieuwe kinderen en jongeren de kans te geven om deel te nemen aan onze TheaterAcademie zijn we een tweede groep gestart. Ook deze groep was ruim voor de start van het seizoen vol. Het is duidelijk dat we met uitdagende theaterlessen voorzien in een behoefte onder deze doelgroep.

Tijdens het festival *Utrecht Tekent* bereikten we met onze workshop *DADA*, gebaseerd op de werkwijze van onze KunstAcademie, vooral jonge kinderen. Meerdere ouders gaven aan graag een light-versie van onze KunstAcademie te zien voor hun jongere kinderen. We hebben geluisterd en zijn in het najaar gestart met de KunstKeet, een spin-off van De Vrijstaat KunstAcademie voor 6-8-jarigen. Sinds de start zitten alle blokken continu vol.

Positionering

In 2019 hebben we onze herpositionering als *kunstwerkplaats voor jong Utrecht* kracht bijgezet door samenwerkingen aan te gaan met diverse organisaties die jongeren bereiken. Zo was de boerderij van De Vrijstaat tijdens NULpunt meerdere avonden een podium voor studenten Musician 3.0 van HKU. Voor Escaperoom *Het Innî Park* werkten we intensief samen met studenten van de opleiding *Interactive Performance Design* van HKU. Tijdens meerdere Afterparty's georganiseerd door het project DURF! (studenten Hogeschool Utrecht) verzorgden we een creatief randprogramma.

Ook via KLUB19 bleven we afgelopen jaar jongeren bereiken, zoals tijdens de Grote Prijs van Leidsche Rijn. Eind 2018 won Soulid Rocks deze bandwedstrijd. Na enkele coachingsessies op De Vrijstaat op het gebied van branding besloten zij om zich op te geven voor ons Kunstenaar in Huis JONG traject. Door onze jonge Vrijstaat-kunstenaars een podium- en presentatieplek te bieden, bereiken we ook weer nieuwe jongeren. Zo speelde Jip van Santen (17 jaar) in juli haar solovoorstelling in de boerderij voor haar (jonge) achterban.

Activiteiten

4.1 Interactieve exposities

• Escaperoom Het Inni Park

2 februari – 7 april 2019

Van 2 februari tot en met 7 april 2019 was in de expositieruimte van De Vrijstaat Escaperoom *Het Inni Park* te bezoeken, een kunstzinnige interactieve installatie voor 8+, gemaakt door kunstenaar **Joël Vegt** en vier studenten Interactive Performance Design van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU).

Verhaallijn *Het Inni Park*

In de escaperoom werden de bezoekers ontvangen door twee "laboratorium assistenten" die de verhaallijn introduceerden en het publiek begeleidden door de verschillende ruimtes van Escaperoom *Het Inni Park*.

Er is een nieuwe diersoort ontdekt in Leidsche Rijn: de Inni's. Een onderzoeksteam heeft een kolonie van deze Inni's ter observatie en onderzoek in Het Gebouw - de expositieruimte van De Vrijstaat - ondergebracht. De bezoekers van de expo worden uitgenodigd voor een rondleiding en maken kennis met de professor en de nieuwe wezens.

Opeens klinkt er een alarmsignaal! De Inni's zijn uit hun kooien ontsnapt en alle deuren gaan op slot. Om uit Het Gebouw te komen moeten de bezoekers zich gaan verdiepen in deze nieuwe wezens en het geheime onderzoek dat de professor is gestart. Lukt het de bezoekers om voldoende clues te vinden over wat er zich precies in het laboratorium afspeelt?

In de verschillende 'kamers' - het Inni Museum, het Lab en het Dierenverblijf - moesten de jonge bezoekers hun creativiteit en vindingrijkheid inzetten om opdrachten te vervullen, problemen op te lossen en puzzels te ontrafelen, om uiteindelijk een antwoord te geven op een belangrijke vraag: willen we de Inni's in gevangenschap houden of vrijlaten? Uit de hoorntjes van een Inni, zo ontdekten de bezoekers, kan een medicijn gewonnen worden om blindheid te genezen. Wat is belangrijker: het welzijn van de mens of de vrijheid van het dier? Een vraag die serieuze discussie uitlokte onder de kinderen, die het als groep eens moesten worden over de uiteindelijk keuze.

Voorpret

Voorafgaand hun bezoek kregen alle bezoekers een link toegestuurd waarop vlogs te zien waren van bioloog Tina Daas over haar nieuwe ontdekking, de Inni's. Meer voorpret was te beleven tijdens de culturele zondagen: op 4 november 2018 draaide de allereerste proefopstelling van het Dierenverblijf tijdens de culturele zondag *Utrecht Digitaal*. Tijdens de Nieuwjaarsduik op 13 januari 2019 konden de bezoekers van deze culturele zondag in de binnenstad al op zoek gaan naar sporen van een aantal ontsnapte Inni's.

Bezoeken

Escaperoom *Het Inni Park* kon bezocht worden op de zaterdag- en zondagmiddag. In de voorjaarsvakantie was de escaperoom bovendien op woensdag, donderdag en vrijdag geopend. Er waren twee rondes: een om 12:00 uur en een om 15:00 uur. In elke ronde konden twee groepen starten van 10-15 personen. Het was ook mogelijk om te boeken voor een verjaardagsfeestje; voor een kleine meerprijs kon er dan een tour met alleen de eigen groep gemaakt worden, en was er een verrassingspakket na afloop. Het Escaperoom-feestje was enorm in trek, er zijn in de periode van twee maanden 36 verjaardagsfeestjes gevierd in Escaperoom *Het Inni Park*;

hierdoor hebben we veel gasten kunnen ontvangen die nog niet eerder op De Vrijstaat waren geweest

Kunstenaars

Escaperoom *Het Inni Park* is ontwikkeld en gebouwd door kunstenaar Joël Vegt en vier vierdejaars studenten Interactive Performance Design van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU): René van 't Hart, Meike Jansen, Robbie de Gier en Emile Ponson.

Joël Vegt heeft het concept en de verhaallijn opgezet. Daarna zijn de studenten onder zijn begeleiding aan de slag gegaan met het ontwerpen en bouwen van de escaperoom. Daarbij moesten zij een aantal randvoorwaarden in acht nemen die De Vrijstaat had gesteld. De escaperoom moest bezocht kunnen worden door twee groepen tegelijk van elk 15 personen (dit in verband met klassenbezoeken). Deze groepen moesten tegelijk van start kunnen gaan, wat met zich meebracht dat er na de gezamenlijke start in het museum door de groepen twee verschillende routes genomen moesten kunnen worden: Museum-Lab-Dierenverblijf of Museum-Dierenverblijf-Lab, zonder dat het invloed had op het oplossen van de puzzels.

“Het leek net alsof we een groot avontuur aan het beleven waren, in plaats van alleen een escaperoom”, aldus de tienjarige zoon van KidsEropUit-blogger Iris. “Ik vond gewoon alles het leukste!”

De makers zijn daarin uitstekend geslaagd. Ze hebben het zichzelf daarbij niet gemakkelijk gemaakt: door veel digitale puzzels in te bouwen, was er behoorlijk wat techniek nodig, die de neiging had zo nu en dan te haperen. De makers hebben ook na opening van *Het Inni Park* nog aardig wat werk gehad aan het verbeteren van de techniek en het schrijven van een handleiding voor het personeel dat de escaperoom draaide.

Educatie

Door de week werd de escaperoom bezocht door schoolklassen. Indien gewenst werd een expobezoek voorafgegaan of gevolgd door een of twee lessen in de klas, waarin kinderen experimenteerden met het zelf ontwerpen van escaperoom-puzzels.

Escaperoom *Het Inni Park* is bezocht door 15 klassen van vier scholen voor primair onderwijs:

De Achtbaan: 7 klassen (groepen 5 t/m 7) bezochten de escaperoom, kregen twee lessen in de klas van de kunstenaar en maakten een eindpresentatie.

Sint Maartenschool voor speciaal onderwijs: 4 klassen (groepen 6 t/m 8) bezochten de escaperoom, kregen een les

in de klas van de kunstenaar en maakten een eindpresentatie.

De Ridderhof: 3 klassen (groep 7) bezochten de escaperoom en volgden een uitgebreid workshopprogramma.

Prinses Margrietschool: groep 8 bezocht de escaperoom en kreeg een les in de klas van de kunstenaar.

De Achtbaan en de Sint Maartenschool zijn partners van De Vrijstaat in het programma Creatief Vermogen Utrecht (Cultuureducatie met Kwaliteit).

Voor de docententeams hebben kunstenaar Joël Vegt en de educatief medewerker van De Vrijstaat een training ontwikkeld rond het thema ‘toetsen’, waarbij escaperoom-achtige omgevingen worden ingezet om op een heel praktische manier kennis te toetsen. Met docenten is onderzocht hoe de methode van de escaperoom inspiratiebron kan zijn voor het op school toetsen van creatieve vaardigheden.

Conclusie

We zijn heel tevreden over deze interactieve expo. De samenwerking met de kunstenaar en de studenten was positief, al was de opdracht voor de studenten een behoorlijke kluit.

Het resultaat was 'catchy' en heel aansprekend voor de doelgroep 8-12 jaar. Dat zagen we terug in de bezoekcijfers en reacties. Het Inni Park is heel goed bezocht; het aantal reguliere bezoeken was zelf tweemaal zo hoog als beraamd (ruim 1000 ipv de begrootte 500). De laatste maand waren de rondes dan ook bijna aldoor uitverkocht.

De opzet om van de escaperoom een echte belevenis te maken, inclusief voorpret, is geslaagd. We waren blij verrast dat het morele dilemma aan het eind van de route zo enthousiast en serieus werd opgepakt door de bezoekers. Het educatietraject was succesvol, de klassenbezoeken aan de expo werden begeleid door de vaste krachten van de escaperoom, die daardoor goed ingewerkt waren. De lessen in de klas met de kunstenaar (zelf puzzels ontwerpen) werden heel leuk gevonden al bleken ze voor het speciaal onderwijs wel aan de moeilijk kant. Het escaperoom-concept als didactisch middel heeft beslist potentie, daar zullen we in de toekomst nog verder mee aan de slag gaan.

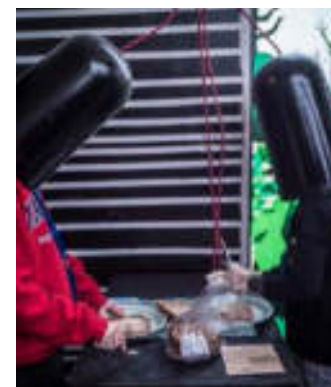
Evaluatie scholen

De escaperoom was een groot succes bij beide partnerscholen (De Achtbaan en de Sint Maartenschool). Het Inni Park had een origineel verhaal met creatieve opdrachten.

Voor de jongere kinderen waren sommige puzzels lastig en hadden zij hulp nodig bij de uitvoering, gelukkig was dit door de begeleiding goed te sturen. Wanneer de kinderen ouder waren, konden zij de opdrachten zelfstandig uitvoeren maar twijfelden zij aan de echtheid van het verhaal. Dit leidde tot discussie of de Inni's nou wel of niet echt bestaan.

De lessen in de klas van de kunstenaar zorgden voor meer verdieping in het spelend leren. De opdracht sloot goed aan bij de belevingswereld van de leerlingen van De Achtbaan. Zij begrepen na een korte uitleg wat er van hen werd gevraagd en gingen hier enthousiast mee aan de slag. De kinderen werden zich bewust van de verschillende soorten spellen en hoe deze te ontwerpen. Door de gemaakte puzzel regelmatig te testen kwamen zij erachter of het goed werkte bij hun klasgenootjes. De materialen - kistjes met slotjes - zorgden voor de juiste beleving. De ouders zijn na de laatste les uitgenodigd om de puzzels te spelen, dit werkte heel goed. De kinderen lieten met trots zien wat zij hadden gemaakt.

De leerlingen van de Sint Maartenschool hadden een les van de kunstenaar in de klas. Van tevoren heeft de kunstenaar van iedere spelvorm een voorbeeld gemaakt zodat de

leerlingen duidelijke kaders hadden om mee te werken. Zij maakten vervolgens een eigen variant met de meegebrachte materialen. Deze aanpak werkte goed voor speciaal onderwijs. Als eindpresentatie hebben de leerlingen de puzzels van de parallelklas gespeeld. Er is veel niveauverschil bij de leerlingen waardoor niet iedereen zich goed kon concentreren op andermans spel.

Publieksreacties

De bezoekers die het gastenboek invulden waren “tevreden” tot “zeer tevreden” over Escaperoom Het Inni Park. Een paar quotes ter toelichting:

“Superleuk om te doen”

“Erg leuk en afwisselend”

“Mooi gemaakt, goede combi van spel & nadenken”

“Een héél leuk kinderfeestje”

“Spannend en leerzaam”

In de media Kidsproof Utrecht - Edith met dochters Milou (10) en Nadine (7) en vriendinnetjes Anne (9) en Jinthe (8):

“De twee uur dat we binnen waren zijn voorbij gevlogen. De kinderen vonden het stuk voor stuk ontzettend leuk! De minimale leeftijd van 8 is trouwens wel echt een goede. Om een escaperoom uit te komen moeten de kinderen samenwerken en opdrachten uitvoeren. Deze opdrachten kunnen voor kinderen onder de 8 net wat te moeilijk zijn en daardoor minder leuk. Mijn conclusie en die van mijn ‘testpanel’: Je moet erheen, het is súperleuk! Veel plezier!”

“Ik kan zeggen dat het best een beetje spannend is, een beetje vies, soms lastig, afwisselend, grappig, verrassend en superleuk. De spanning wordt goed opgebouwd, de kinderen leven zich steeds meer in en de twijfel tussen spel en realiteit vervaagt zo nu en dan. Dat zie je aan de soms gespannen gezichtjes.”

[Lees meer](#)

Kidseropuit - Iris met haar drie kinderen (10, 12 en 14 jaar):

Iris geeft in haar blog een uitgebreide en enthousiaste beschrijving van alles wat er in Het Inni Park te beleven valt: “Net als we een Inni-huisje van karton willen knutselen, gaat er opeens een alarm. “Snel, Tina, belt ons!”, roepen de medewerksters. /.../ Om de Inni’s te vangen, moeten we ze door de buizen heen een machine in lokken en die dan afsluiten. Dat lokken gaat met vier gevulde reageerbuizen. Maar die moeten wel eerst gevonden worden, want de koffertjes waar ze in horen te zitten, zijn allebei leeg. Wat zijn die Inni’s toch slim! In onze groep krijgt Tim het koffertje. Helemaal trots loopt hij er mee rond. /.../ We doen leuke opdrachten waar we goed bij moeten nadenken en samenwerken. De kids worden steeds enthousiaster en ook de tieners in onze

groep zijn druk bezig met oplossingen verzinnen en zoeken. Uiteindelijk kunnen we het felbegeerde reageerbuisje in onze koffer stoppen.”

[Lees meer](#)

U in de wijk

U in de wijk bracht een bezoek aan de escaperoom en interviewde een aantal kinderen.

“Welke skills heb je nodig om hieruit te kunnen komen?” “Je moet goed dingen kunnen onthouden. Dan staat in de ene kamer die aanwijzing en dat moet je dan onthouden voor in de andere kamer. Dat is denk ik wel één van de belangrijkste dingen.”

[Bekijk hier de reportage.](#)

“De meiden vonden het een geweldige middag en ik genoot enorm met ze mee. Heel gaaf om zelf een keer de handen uit de mouwen te steken en te ontdekken hoe leuk kunst kan zijn. Ze gaven deze zaterdagmiddag een dikke 9, een dik verdiend rapportcijfer voor de Vrijstaat!”

(Mandy van Kidsproof Utrecht)

Karianne (Bier & Appelsap):

“In de auto hoorden we een liedje dat blijkbaar ook op de koptelefoons bij BEEST had geklonken. “Dat is toch raar? Hebben we onze koptelefoons nog op en onze bontsjaals nog om? Ik droom geloof ik nog een beetje”, verzuchtte Milou vanaf de achterbank.”

● Expositie BEEST

4 oktober t/m 1 december

Geheel toepasselijk werd op dierendag, 4 oktober 2019, de expo *BEEST* geopend, een interactieve expo voor kinderen van 6-12 jaar over de relatie tussen mens en dier. De expo is ontworpen door kostuumontwerper **Reindert Kruse** en beeldend kunstenaar **Bert Feddema**. Tot en met zondag 1 december was *BEEST* in de weekenden open voor publiek en doordeweeks voor schoolklassen en andere groepen.

Inhoud

In de interactieve expo *BEEST* combineerden we het jaar-thema van De Vrijstaat – de relatie tussen mens en dier – met de wens om iets te doen met mode, de sector die zich soepel beweegt tussen toegepaste en autonome kunst. In de mode leent de mens maar wat graag van het dier: van bontmuts tot panterprint, van slangenleer tot hanenkammen.

Met de expo wilden we bereiken dat de bezoeker

- zich bewust wordt van het imago van dieren in onze cultuur
- experimenteert met de verschillende archetypen (de sterke leeuw, de trotse pauw)

- kennis maakt met ontwerpen: van idee naar schets-ontwerp voor een kostuum
- zich bewust wordt van mode als uitdrukkingsvorm voor identiteit
- zich bewust wordt van de verschillen en overeenkomsten tussen mens en (andere) dieren
Als je jezelf als dier kunt zien, kijk je anders naar de (dieren)wereld en kun je je daarmee beter verbinden.

De expositieruimte in Het Gebouw was opgedeeld in verschillende belevingsruimtes. In de kapsalon was aandacht voor de verschillende dierlijke archetypen; je kon jezelf via je kapsel transformeren in een woeste leeuw, trotse pauw of parmantige haan. Ook de kostuums die Reindert Kruse speciaal voor deze expo had gemaakt refereerden via materiaal en vormgeving aan deze archetypen. De expo-begeleiders bespraken met de bezoekers de associaties en gedachten die de verschillende kostuums oproepen. In de *stylingkamers* op de eerste verdieping ging het met name over mode en styling als uitdrukkingsvorm voor identiteit. Iedere kamer had een dierlijk product als uitgangspunt (veren, leer, dierenpint, bont). In de kamers werd besproken wat de relatie tussen deze materialen en de ‘bewoners’ was.

Tussendoor gingen de gesprekken ook over dierenwelzijn, en of dat eigenlijk wel kan: dieren doden om er kleding van te maken. Veel kinderen hadden zich niet gerealiseerd dat leer ook van een dier komt.

In de *showroom* mochten de bezoekers zichzelf hullen in beestachtige outfits en hun eigen creaties showen op de catwalk. In het atelier tenslotte maakten de bezoekers zelf een schetsontwerp voor een kostuum voor een zelfbedacht personage die dierlijke eigenschappen bezat. Niet voor niets hebben superhelden vaak dierlijke trekjes (Batman, Catwoman, Spiderman).

En dan was er nog de *geheime kamer*, ook wel het “harige hoekje” genoemd. Een beter voorbeeld van dat de mens net zo goed een dier is, is moeilijk te bedenken. (Griezelig was het volgens een aantal bezoekers wel).

Voorpret

Het publiek kon alvast kennismaken met de expo tijdens het Leidsche Rijn Festival op 8 september; op 15 september tijdens het Uitfeest waren er beestachtige workshops op het Domplein. Ook op culturele zondag *Alles Kids* op 20 oktober konden bezoekers een voorproefje krijgen van de expo via de workshops in de Openbare Bibliotheek in het Leidsche Rijn Centrum.

Educatie

Aan het educatietraject bij de expo *BEEST* namen deel basisschool De Achtbaan en Sint Maartenschool voor speciaal onderwijs. Beide scholen zijn partners van De Vrijstaat in het programma Creatief Vermogen Utrecht (Cultuureducatie met Kwaliteit).

Het educatietraject bestond uit een bezoek aan de expo, een of twee lessen in de klas, gegeven door de makers van de expo. De kunstenaars - die zelf nog niet eerder voor de klas hadden gestaan - werden bij het voorbereiden en uitvoeren van de lessen intensief begeleid door Charlotte van Eijssen, educatief medewerker van De Vrijstaat. In de expo volgden de leerlingen het programma zoals boven beschreven, met uitzondering van het onderdeel “atelier”. Het “Kennismaken met ontwerpen” kwam aan bod in de les(sen) in de klas. Op basis van een fictief verhaal genaamd *KoudWoud* werden voor de verschillende personages kostuums ontworpen en gemaakt. De les(sen) werden afgesloten met een fotoshoot; de foto's werden door een stagiair van De Vrijstaat bewerkt tot een heuse flyer voor het fictieve toneelstuk *KoudWoud*. Deze foto's zijn opgestuurd naar de scholen zodat zij deze konden delen met de ouders van de kinderen.

“Het thema sloot heel goed aan bij de kinderen, ze wisten er veel over te vertellen en waren duidelijk trots op hun creaties”

(Kirsten, leerkracht groep 5 basisschool De Achtbaan)

“Goed dat de les in de klas op basis was van een verhaal, daardoor konden de kinderen zich echt inleven.”

(Roel, leerkracht groep 6 basisschool De Achtbaan)

De expositie *BEEST* is bezocht door 15 klassen van twee scholen voor primair onderwijs:

De Achtbaan: 9 klassen (groepen 3a, 3b, 4a, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, & 5/6 Leonardo) bezochten de expo *BEEST*. Voor de docenten van De Achtbaan werd voorafgaand aan het expo-bezoek een docententraining gegeven in de expo, waar zij vast konden kennismaken met het programma. De inhoud van deze training werd verbonden aan de Stralen van de Diamant, het kader dat is ontwikkeld voor de open leerlijn Creatief Vermogen Utrecht waarin de negen competentiegebieden worden geformuleerd. De les in de klas werd gegeven door de kunstenaars Reindert en Bert en een educatiemedewerker van De Vrijstaat.

Sint Maartenschool: 6 klassen (groepen 4/5a, 4/5b, 4/5c, 5/6, 6/7 & 7) kwamen naar *BEEST*. Voor de Sint Maartenschool is het boven beschreven traject aangepast aan de mogelijkheden van de leerlingen, die vaak meer tijd en structuur nodig hebben dan de gemiddelde leerling in het basisonderwijs. Gestart werd met een voorbereidende les in de klas, gegeven door de docent. Na het expobezoek is de kennis-making met ontwerpen verdeeld over twee lessen. De serie werd afgesloten op school met de Sint Maarten Show.

Conclusie

BEEST was een expo met een goede mix van activiteiten: er waren veel verschillende dingen te doen, die telkens weer een andere inzet van de bezoekers vroegen. Dit kregen we ook terug van de schoolklassen die de expo hebben bezocht. De expo zag er fantastisch uit, je kon duidelijk zien dat de kunstenaars echte vormgevers zijn en gewend hun eigen ideeën ook zelf uit te voeren. We hadden dan ook graag gezien dat nog meer bezoekers de weg naar *BEEST* hadden gevonden. Met 423 reguliere weekendbezoekers is *BEEST* vergeleken met najaarsexpo's in voorgaande jaren geen slecht bezochte expo, maar bleef wel achter bij het succes van Escaperoom *Het Inni Park*.

In de expo *BEEST* hebben we de vruchten kunnen plukken van de trainingen die de expobegeleiders in het begin van het jaar hebben gevolgd. De begeleiders stonden heel actief en met veel zelfvertrouwen in de expo, konden de inhoud goed overbrengen en kregen o.a. via het gastenboek veel complimenten.

Onze expobegeleiders krijgen in het gastenboek regelmatig complimenten:

“De begeleiders kregen de kinderen goed gemotiveerd om enthousiast mee te doen”

“Ze wist precies de goede vragen te stellen en de gasten op hun gemak te stellen”

Evaluatie scholen

De Achtbaan was bijzonder positief. De docenten benadrukten de goede afwisseling van activiteiten en opdrachten. Het thema sloot goed aan bij de belevingswereld van de kinderen en er was veel ruimte voor fantasie. De leerlingen vonden het expo bezoek heel leuk om te doen en namen over het algemeen goed deel aan de gesprekken. Door de catwalk en de kapsalon kwam zelfs het beest los in leerlingen waarvan je het op voorhand niet zou verwachten. Je kunnen verschuilen achter dierlijke eigenschappen werkte dan ook heel goed voor deze doelgroep.

Het werken met de kunstenaars in de klas vonden de kinderen heel bijzonder, ze leerden stap voor stap hun eigen kostuum ontwerpen. Voor groep 3 was de ontwerp opdracht wel wat te moeilijk: het bedenken ging goed, maar het uitvoeren was te ingewikkeld. Met voldoende begeleiding is het toch gelukt. Het was jammer dat de bewerkte foto's van de eindpresentatie niet direct bij de leerkrachten terecht zijn gekomen, waardoor het educatietraject niet meteen kon worden afgerond.

De Sint Maartenschool is altijd heel enthousiast om met hun leerlingen van het speciaal onderwijs naar De Vrijstaat te komen. Juist omdat dit soort culturele bezoeken vanuit hun thuissituatie niet geïnitieerd worden. Helaas kon de docententraining niet doorgaan wegens tijdgebrek van de leerkrachten. Charlotte van Eijdsen heeft hun van tevoren gebriefd wat ze konden verwachten.

Het bezoek aan de expo was ging heel goed, vooral op de catwalk en in het atelier kwam de creativiteit van de leerlingen goed tot zijn recht. Een beestachtig kapsel maken vonden de leerlingen nog wel lastig. Maar ze waren apetrots op hun creaties toen ze op weg werden geholpen.

De lessen in de klas gingen erg goed mede dankzij de vele begeleiding die er was. De leerlingen hadden veel ideeën en de kunstenaars hebben hun echt geïnspireerd om aan het werk te gaan met een eigen kostuum. Voor sommigen was de techniek echter te moeilijk en een aantal kinderen vindt het lastig om samen te werken. Gelukkig hadden we twee lessen in de klas gepland waardoor iedereen ook nog een eigen dierlijk accessoire kon maken. De lessen werden afgesloten met een fotoshoot. Dit vonden de kinderen heel interessant.

Publieksreacties

In het gastenboek lezen we enthousiaste reacties terug op onze expositie BEEST. Een paar quotes ter toelichting:

“Je kan dingen doen die je thuis niet kan doen”

“Zeer afwisselen en interactief”

“Je bent twee uur lang creatief en educatief bezig”

“Je kan leuke dingen doen en je denkt na over waar je eigenlijk niet over nadent”

“Super veel te doen, lekker vrij en hele goede uitleg/begeleiding”

“Suggestie: meer informatie over de dieren, hoe ze leven, of je ze eet of niet”

In de media

Kidsproof Utrecht - Mandy met dochters Merel (10) en Sophie (7):

“Met deze interactieve expositie laten de kunstenaars kinderen nadenken over ‘grote mensen’ vraagstukken, maar dan op een kinderlijke manier! Hoe leuk en leerzaam! En een hele aangename manier om kinderen uit hun comfort-zone te halen. Deze druilerige zaterdagmiddag werd een echte feestmiddag voor mijn dochters en hun vriendinnetje!”
[Lees meer](#)

Bier en Appelsap - Karianne en dochter Milou en vriendinnetje:

“Houdt je kind van een van deze dingen? Knutselen, veren, bont, kapsels maken, naar muziek luisteren, verkleden, over een catwalk lopen en vooral: dieren? Dan moet je zeker een keer gaan! Want in de twee uur dat je met deze expositie onder de pannen bent, kom je het allemaal tegen.”

“Verbaasd was ik over het feit dat Milou aan het eind van de dag samen met haar vriendinnetje in een bonte outfit en vissenkop over een catwalk durfde te lopen (en er niet meer vanaf te slaan was). Na nog een bezoekje aan de kamers en een muzikje via de draadloze koptelefoons, gingen we weer blij naar huis.

[Lees meer](#)

4.2 Fabuleus Theater & TheaterAcademie

● Parade Paard

7-12 juni

Wat was het een feest, onze jubileumvoorstelling *Parade Paard*! Acht keer een uitverkochte zaal in Podium Hoge Woerd, die speciaal voor deze voorstelling was ingericht in circusopstelling. Daardoor zat het publiek dicht bij de speelvlak, wat voor een intieme sfeer en betrokkenheid zorgde. Vanwege het Pinsterweekend werd er op zondag- en maandagmiddag een matineevoorstelling gegeven. Na de voorstelling konden de kinderen meedoen aan een workshop Stokpaardjes maken. Ook deze workshops werden goed bezocht.

Een recordaantal spelers deed mee aan de voorstelling, 39 in totaal: de leerlingen van onze gloednieuwe TheaterAcademie, leerlingen van de basisscholen Hof ter Weide en De Klimroos, de band gevormd door studenten muziek van HKU en de Rock Academy en last but not least de professionele acteurs.

Regisseur en tekstschrijver **Paul Feld** schreef een spannend, mysterieus verhaal over Indianenpaarden, boomgeesten, een strenge weeshuisdirectrice en een circusjongen in een rolstoel. De verschillende groepen jonge spelers hadden in

het stuk ieder een eigen rol. De band voorzag de voorstelling van een sfeervolle soundtrack en een aantal spetterende nummers.

[Via deze link is een registratie van de voorstelling te zien](#)

Het maakproces

Parade Paard is, zoals bij De Vrijstaat gebruikelijk, gemaakt door een cast die uit verschillende generaties bestaat, variërend van 9 tot 60. De cast van professionele acteurs bestond uit twee ervaren acteurs en twee acteurs die net zijn afgestuurd aan de acteursopleiding.

De trajecten met de verschillende spelersgroepen startten apart van elkaar en kwamen in de loop van het repetitieproces bij elkaar. Jong leert van oud, beginner van gevorderde, amateur van prof door samen te werken aan een voorstelling. Leden van de professionele cast werken mee aan de trainingen van de beginnende spelers.

Ouders sturen ons na afloop van het eerste seizoen TheaterAcademie complimenten: “Tessa heeft ontzettend genoten afgelopen jaar en met de voorstelling. Het voelde als een grote familie met elkaar zei ze. Wij vonden de voorstelling ook prachtig! Bedankt voor alles!”

“Gisteravond de voorstelling ParadePaard bekeken in Podium Hoge Woerd. Wat een mooie voorstelling met aandacht en zorg gedaan. De aankleding en organisatie was fantastisch.”

(Leontien Verkaik)

“Het was niet belangrijk dat je het goed deed. Door concentratie ging het steeds beter”

(deelnemers kindercast Parade Paard)

Scholen PO

Met onze partnerscholen CVU doen wij een talenttraject: 6 tot 12 leerlingen kunnen via een auditie deelnemen aan een speltraining en spelen mee in de voorstelling. In *Parade Paard* konden leerlingen uit groep 7 van OBS De Klimroos en Hof ter Weide zich inschrijven voor de audities. Met deze scholen heeft De Vrijstaat een langdurig partnerschap in het kader van Creatief Vermogen Utrecht. Van de twee scholen deden 33 leerlingen auditie. Hieruit zijn twee groepen van 6 kinderen gecast, van elke school een cast.

In de maanden maart, april en mei hebben de leerlingen in 6 trainingen zich voorbereid op hun rol in de voorstelling. De trainingen werden gegeven door Daphne de Bruin, die zelf ook in de voorstelling meespeelde, bijgestaan door regisseur Paul Feld en stagiaire Johanna Morgenstern.

In de laatste week voor de voorstelling namen zij deel aan twee gezamenlijke repetities met de hele cast. De leerlingen van Hof ter Weide en De Klimroos speelden om de beurt mee in de *Parade Paard*. Dit doen we omdat het voor de kinderen een te grote belasting is om aan elke voorstelling mee te doen.

Naast het talenttraject is er natuurlijk de mogelijkheid om met school de voorstelling te bezoeken. De bezoeken worden gecombineerd met een les in de klas die de leerlingen voorbereidt op de voorstelling. Voor deze productie bestond de les in de klas uit het maken van stokpaardjes waarmee de leerlingen vervolgens een performance gaven. We sloten hierbij aan bij een rage in Scandinavië, waar wedstrijdrijden op stokpaardjes inmiddels serious business is. In de les maakten de leerlingen o.a. kennis met het nadenken over een karakter, het inleven in een rol en het bedenken van een korte act.

De Band

Sinds 2018 heeft De Vrijstaat een samenwerkingsverband met de opleiding Musician 3.0 van HKU. Drie leerlingen van deze opleiding, aangevuld met een student van de Rock Academy, hebben de muziek gemaakt voor de voorstelling. Drie van hadden al eerder meegewerkt aan voorstellingen van De Vrijstaat en hebben op die manier onder leiding van een professionele coach of bandleider ervaring kunnen opdoen. In nauw overleg met de regisseur/tekstschrjver hebben ze muziek gecomponeerd voor de gehele voorstelling en de liedteksten, geschreven door Daphne de Bruin, op

muziek gezet. De band repeteerde op de zondagmiddagen op De Vrijstaat. Vaak waren Paul Feld en Daphne de Bruin daarbij voor een korte voorbespreking. Naarmate het proces vorderde werd er ook gerepeteerd met de andere acteurs erbij.

Voorstellingen & bezoekers

De performance en kinderworkshops op vrijdag 17 mei in de Bibliotheek werden bezocht door ca. 250 bezoekers.

In Podium Hoge Woerd werden 4 openbare voorstellingen gespeeld, op 7, 8, 9 en 10 juni die bezocht werden door in totaal 473 bezoekers.

Aan de openbare workshops in Podium Hoge Woerd namen 95 bezoekers deel.

4 scholen bezochten de schoolvoorstellingen in Podium Hoge Woerd op 11 en 12 juni: Hof ter Weide, De Klimroos, LEF en De Boomgaard, in totaal 381 bezoekers

Er werden 9 lessen in de klas gegeven aan totaal 198 leerlingen.

Evaluatie scholen

De docenten en leerlingen van OBS De Klimroos waren erg te spreken over de voorstelling. Ze waren geboeid

vonden het spannend en waren achteraf heel enthousiast. De leerlingen waren onder de indruk van de kinderen die meespeelden in de voorstelling. Voor de groep 8 leerlingen gaf het bezoek aan de voorstelling een goede boost voor de eindmusical.

De les in de klas leek in eerste instantie kinderachtig met die stokpaardjes. Maar toen de les begon gingen alle leerlingen er volledig voor! Door het wedstrijdje waren de competitieve kinderen ook enthousiast gemaakt en er waren prachtige presentaties die erg serieus waren gemaakt in korte tijd. Achteraf wilden ze de stokpaardjes houden.

LEF was erg enthousiast over het educatietraject en de voorstelling; de visie op kunsteducatie van de school en De Vrijstaat sluiten goed op elkaar aan. In 2020 wordt de samenwerking vervolgd.

• **TheaterAcademie**

Parade Paard was de eerste voorstelling waaraan leerlingen van De Vrijstaat TheaterAcademie meededen. We zijn met de TheaterAcademie gestart omdat we merkten dat veel kinderen die aan de schooltrajecten deelnamen erg enthousiast waren en graag door wilden. Omdat we al een tijd een

“Het was een buitengewoon leuke kans voor Mees om mee te doen en zo een groot theaterstuk (het echte werk) te ervaren. Hij heeft ervan genoten, elke maandagmiddag en de laatste intensieve dagen. Wij ook! Jullie vriendelijkheid en lieve houding speelden daarbij een grote rol. Superfijn!”

“Veel geleerd van Christoph. Uit mijn comfortzone (dans).”

(uit evaluatie met deelnemers Theaterweek)

Vrijstaat KunstAcademie hadden was het een logische stap om een theaterpendant hiervan op te zetten. In november 2018 startte de groep van 9-12 jaar met 13 leerlingen. In 3 blokken van 8 lessen is gewerkt aan speltraining, rolopbouw en voor bereiding op de voorstelling. De lessen werden gegeven door Eleni Andreas-Achilleos (acteur in de voorstelling), Daphne de Bruin en Paul Feld. Als je als leerling een VrijstaatAcademie bezoekt, dan weet je van tevoren dat het ook voor ‘het echie’ is. De kinderen ondervonden dat al direct tijdens de eerste les, toen zij als clowns mee mochten doen aan de Sint Maarten Parade. Half mei was er opnieuw een openbaar optreden tijdens de feestelijke performance ter gelegenheid van de opening van de Bibliotheek in Leidsche Rijn Centrum.

In de meivakantie was er gelegenheid voor 12-plussers om via een intensieve theaterweek hun theatrale skills te ontwikkelen en vervolgens mee te doen aan de voorstelling. Hier werkten we vijf dagen met een groep van zes jongeren variërend in leeftijd van 12-19 jaar. Drie jongeren kwamen via de open inschrijving binnen, één jongere vanuit de vooropleiding theater. Twee anderen kwamen binnen via de MBO-opleiding Creative College: een aankomend

student afkomstig uit Curaçao die taalervaring moest opdoen om tot de opleiding te worden toegelaten en een 3e-jaars student die met het meespelen in de voorstelling een deel van haar stage invulde. Hiermee hadden we een heel gevarieerde groep jongeren die op verschillende gebieden van elkaar konden leren, of juist anderen konden coachen.

Christopher Eberl van De Dansers gaf de trainingen en maakte met de groep een aantal dansscènes. Ook voor deze leerlingen van de TheaterAcademie gold dat er in de laatste week voor de voorstelling een aantal repetities waren met de hele cast. De jongeren hebben in alle voorstellingen meegespeeld.

Conclusie

Parade Paard kunnen we als een geslaagd project beschouwen. De lat wordt elk jaar weer hoger gelegd, iedere keer blijft het spannend of het lukt om de ambitie waar te maken. Met een cast van 39 deelnemers was het een grote uitdaging om de logistieke puzzel rond te krijgen. Er wordt in eenzelfde periode met diverse groepen aan verschillende scènes gewerkt. Dat vraagt om een hele strakke planning en een goed overzicht van wie wat doet. Ondanks de complexe

“Ontzettend bedankt voor alles wat jullie Diede hebben geleerd afgelopen jaar. Ze is alle vrijdagen met enorm veel plezier naar de Theateracademie gegaan, het voelde als een warm bad geloof ik!”

werkwijze vielen de diverse onderdelen in de laatste weken prachtig in elkaar.

Het samenwerken met verschillende leeftijden en ervaringsniveaus is heel inspirerend. Voor iedere schakel in de keten zijn er nieuwe inzichten en uitdagingen. De uitwisseling van ervaring tussen professional en amateur heeft een hoog rendement omdat iedereen samen op de vloer staat. Het leren speelt zich af op de vloer, in de praktijk. Het geleerde wordt direct in praktijk gebracht. Het enthousiasme van de deelnemers spreekt voor zich, iedereen die heeft meegedaan heeft aangegeven aan een volgende productie mee te willen doen.

De samenwerking met Podium Hoge Woerd verliep prettig. Al in een vroegtijdig stadium werden zij meegenomen in onze plannen en konden wij gezamenlijk bedenken hoe we de zaal als locatie konden herinrichten. Het was erg leuk om de zaal als circuspiste te gebruiken. Het publiek zat dicht op de spelers en werd zo onderdeel van de voorstelling. De voorstelling werd zo veel meer een ervaring dan een verhaal waar je naar kijkt. Ook volgend jaar zullen wij onszelf weer uitdagen om Podium Hoge Woerd op een nieuwe manier te gebruiken.

Wij krijgen erg veel ondersteuning van het theater. Gedurende 10 dagen nemen wij daar onze intrek met cast en crew. Wij kregen alle ruimte en ondersteuning om daar aan het werk te gaan en de voorstelling af te monteren. Het werken en spelen in een echt theater is voor de deelnemers een bijzondere gebeurtenis.

De samenwerking met de muziekstudenten was ook erg succesvol. Omdat drie van de vier muzikanten al eerder onder begeleiding van een ervaren muziekcoach mee hadden gewerkt aan een theaterproductie van De Vrijstaat en inmiddels een kunstvakopleiding volgen, hebben ze veel meer verantwoordelijkheid gekregen in het maakproces. Ze hebben alle composities zelf gecomponeerd en een aantal liedteksten zelf geschreven. De band, *de Crazy Horses*, hebben met hun muziek een extra dimensie aan de voorstelling toe weten te voegen. Inmiddels zijn alweer nieuwe afspraken gemaakt met Musician 3.0 om ook weer een samenwerking aan te gaan bij de volgende productie.

De Vrijstaat TheaterAcademie startte dit jaar voor het eerst en is een groot succes te noemen. De groep van 12 deelnemers zat snel vol en de betrokkenheid van de

leerlingen was erg groot. Unaniem hebben ze aangegeven ook het volgende jaar weer aan de TheaterAcademie mee te willen doen. We zijn zelfs met een tweede groep van 12 nieuwe leerlingen gestart die hetzelfde programma zullen volgen. Komend jaar zullen we dus ook van de TheaterAcademie, net zoals van de deelnemende scholen, een cast A en cast B krijgen die om de beurt een voorstelling spelen. Dat is prettig omdat wij ondervonden hebben dat het voor de kinderen toch een grote belasting was om alle 8 voorstellingen achter elkaar te spelen. We merkten wel dat het voor de meespelende kinderen lastig was om vrijstelling te krijgen van school om mee te kunnen spelen met de voorstellingen. Van de onderwijsinspectie kunnen kinderen geen vrij krijgen van school voor individuele talentontwikkeling.

Wij waren blij met de deelnemersgroep 12-24 jaar. Jongeren en studenten verbinden zich weer op een andere manier aan je en vervullen echt een functie als rolmodel voor de kinderen. Terwijl zij zich weer kunnen spiegelen aan de jonge acteurs en professionele makers. Wij kijken met veel plezier terug op deze voorstelling. De tien jaar ervaring die we hebben opgebouwd en de uitge-

kristalliseerde werkwijze resulteerden in een productie die stond als een huis.

Publieksreacties

Na afloop van de voorstelling hebben we enquêteformulieren uitgedeeld om publieksinformatie op te halen. Hieronder een bloemlezing uit de reacties (van zowel volwassenen als kinderen)

“Een heerlijke nachtmerrie, perfect uit de bocht vliegend”

“Superleuk maar wel spannend”

“Spannend, grappig en een beetje streng”

“Ik vond het een leuk verhaal en een goed optreden”

“Ik vond het gewoon dat de hoofdrolspeler in een rolstoel zat. Mijn vriendin heeft ook een rolstoel”

“Ik bleef met open ogen kijken”

“Het was een leuke voorstelling en Remie’s ‘zondag met Lubach’- humor was geweldig”

Reacties van de deelnemers

Begin juli hebben we een wrap-up party voor de hele crew van Parade Paard georganiseerd. Onderdeel van de avond was ook een evaluatie van het proces: wat vonden de kinderen en jongeren die meespeelden in de voorstelling ervan?

“Veel geleerd. Nieuwe werkwijze, verschillende leeftijden, verschillende groepen die toch uiteindelijk samenkomen”

“Ik schrok de eerste keer heel erg van de donderslag toen we in ezels veranderden! Was spannend en leuk!”

“Ik voelde me thuis in de groep”

“Leuk dat je met zoveel mensen bent dan leer je veel nieuwe mensen kennen”

“Eerste keer meegedaan met een voorstelling. Nieuwe positieve ontdekking”

“De montage met alle verschillende disciplines ging heel goed en samenspel werd steeds beter in de voorstellingsweek”

In de media

Regio Leidsche Rijn was bij de opening van de bieb en deed verslag van alle festiviteiten, waaronder de Parade-act van De Vrijstaat.

[Lees meer](#)

Een student van de Hogeschool Utrecht interviewde Daphne de Bruin en Paul Feld over het proces richting de voorstelling Parade Paard.

[Luister hier](#)

In het AD/UN verscheen een groot artikel met als titel “Vrijstaat viert jubileum met Paradepaard”. (Zie hieronder)

4.3 Kunstvakantieweek & zomerfeest BerlijnLijn

“De week vakantiecamp is een aanrader. Erg gaaf te zie hoe de kunstenaars en de kinderen na een week hard werken en vooral veel plezier een prachtige expositie en performances neerzetten.”

(Marly van Tuel)

● Kunstvakantieweek & zomerfeest BerlijnLijn

26 t/m 31 augustus en 1 september 2019

De laatste week van de zomervakantie werd weer afgesloten met de jaarlijkse Kunstvakantieweek. Vijf dagen lang werd er met diverse kunstenaars gewerkt aan een stadsdierentuin die in het weekend te bezichtigen was voor bezoekers. ZOO werd een bonte mix van beeldende kunst, dans en muziek waarbij de relatie tussen mens en dier centraal stond.

De kinderen werkten in drie leeftijdsgroepen met een kunstenaar aan een eigen kunstwerk. Elke groep creëerde op deze manier een eigen biotoop in de ZOO waar presentaties, performances en workshops onderdeel van uitmaakten. De performances werden gepresenteerd tijdens het zomerfeest *BerlijnLijn* dat op 31 augustus en 1 september werd georganiseerd door de verschillende partners van de cultuur-as in het Leidsche Rijn Centrum.

Apenrots

De jongste groep werkte aan een dansperformance geïnspireerd op de Apenrots. Dansdocent en choreografe **Kristel van der Heijden** werkte vijf volle dagen aan een performance

waarin we een troep apen volgen die in een familiale kring samenleven. De ruzies, de vriendschappen, de machtsverhoudingen en de rebellerende kinderen, alles kwam aan bod. Het leven op de Apenrots bleek niet zo te verschillen van dat van ons mensen. Op het plein van De Vrijstaat rond de boom werd deze choreografie gemaakt die resulteerde in een optreden van 15 minuten dat gedurende het zomerfeest *BerlijnLijn* zesmaal werd gepresenteerd.

Jungle

De groep van 10-12-jarigen werkte samen met muzikanten **Gabby Bakker** en **Andreas Suntrop**. Met het Carnaval des Animaux als inspiratiebron werd er gewerkt aan een beestachtig concert waarbij de jungle tot leven werd gebracht. Leidraad in deze performance was een kooi met wilde dieren die ontsnapten uit de ZOO en tussen het publiek terecht kwamen. In drie scènes (gevangenschap, de uitbraak, verovering van het nieuwe terrein) lieten de kinderen verschillende composities horen op instrumenten die zij zelf hadden gemaakt gedurende de week. Ook deze performances werden 6 keer gepresenteerd.

Aquarium

De jongeren (12+) gingen aan de slag met **Jan Willem Campmans** en **Lisa Derksen Castillo** van het collectief **Light-UP**. Zij werkten de hele week in Het Gebouw aan een Aquarium waar de bezoekers in een diepzee ervaring werden ondergedompeld. Met de plastic soep als uitgangspunt werden van plastic afval zeemonsters en -wezens gecreëerd. Er werden lichtgevende projecties gemaakt die het geheel tot een 3D installatie maakten. De expo was doorlopend te bezoeken tijdens het zomerfeest *BerlijnLijn* en de jongeren leidden de bezoekers rond en gaven zelf workshops lichttekenen.

Beide dagen werden gestart met een Parade der Dieren waarin alle deelnemers de bezoekers welkom heetten met een beestachtige Hakka. Er was een strak schema opgesteld zodat er doorlopend programma was op ons terrein en de bezoekers alle onderdelen van het programma konden meemaken. Naast de presentaties konden er zowel bij de boerderij als bij Het Gebouw deelgenomen worden aan workshops. Bij Het Gebouw was alvast een voorproefje van de najaarsexpo *BEEST* (het dier in mode en design) en bij de Boerderij konden schaduw dieren worden gemaakt.

“Een fijne creatieve broedplaats waar kinderen ongedwongen in aanraking komen met kunst en/of cultuur. Super leuk voor een kinderfeestje of breng een bezoekje aan de exposities en theatervoorstellingen.”

(Veerle Greijmans)

BerlijnLijn

Het aansluiten van onze eindpresentaties bij een groter evenement levert meer bezoekers op. Het zomerfeest *BerlijnLijn* werd dit jaar voor het eerst georganiseerd door de partners van de cultuur-as, de cultuurstraat die door het Leidsche Rijn Centrum loopt. Samen met Stal Thamen/Rood|Noot, Pathé RAUM, de Plaatsmaker, Sharing Arts Society en De Vrijstaat werd een tweedaags programma samengesteld waarbij alle locaties konden worden bezocht. Bij al deze haltes aan de *BerlijnLijn* kon het publiek uitgebreid kennismaken met de culturele organisaties en deelnemen aan verschillende workshops en onderdelen. Langs de *BerlijnLijn* waren conducteurs die de bezoekers op een interactieve wijze naar de diverse haltes brachten. Beide middagen werden afgesloten met een muzikale parade langs de locaties en werd al het publiek meegenomen naar het Berlijnplein voor een gezamenlijke maaltijd. Het zonnige weekend zorgde voor een levendig stadsfeest met een programma om trots op te zijn. De *BerlijnLijn* zal een jaarlijks terugkerend feest worden om de cultuurstraat van het Leidsche Rijn Centrum bij het groeiend aantal nieuwe bewoners onder de aandacht te brengen.

“Er kwamen weinig buitenstaanders op De Vrijstaat af, omdat het niet op het Berlijnplein was. Overigens vind ik De Vrijstaat wel een erg leuke en knusse locatie. Top: erg fantasievolle, kunstzinnige en muzikale voorstellingen, super! Het doen van een voorstelling/ op het podium staan is erg goed voor de ontwikkeling van de kinderen.”

(ouder van deelnemer Kunstvakantieweek in de evaluatie)

In totaal bezochten 1.000 bezoekers ZOO verdeeld over twee dagen. Het totaal aantal bezoekers van de *BerlijnLijn* ligt op 5.000.

Conclusie

We kijken terug op een zeer geslaagde week. Er werden prachtige presentaties gemaakt en het publiek was zeer lovend over het werk van de kinderen en de jongeren. De lat lag hoog, de ambitie was groot. Tegelijkertijd was dat ook het nadeel. Het onderdeel zijn van een groot publieksevenement legt ook een druk op de deelnemers die in een week tijd keihard moeten werken aan het eindresultaat. Voor de kinderen van de dansgroep was dat fysiek een behoorlijk zware belasting. Ook in de andere groepen moest er hard gewerkt worden om de performance en de expo af te krijgen. Wij gaan op basis van de ervaring van dit jaar en de evaluatieformulieren die wij bij de deelnemers hebben opgehaald het programma in 2020 bijstellen. Zowel voor de deelnemers als de kunstenaars zullen we aanpassingen doen in het programma waardoor de druk minder komt te liggen op het eindproduct maar meer op het creatieve proces. We delen de dag anders in zodat in de ochtend er aan verschillende workshops en disciplines gewerkt kan worden en in de

middag met de kunstenaars gewerkt wordt aan de eindpresentatie.

Reacties van de deelnemers

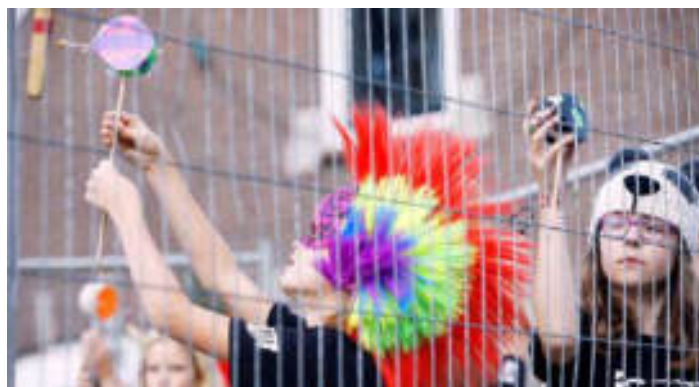
Na afloop van de Kunstvakantieweek hebben we een online enquêteformulier afgenomen onder de deelnemers en hun ouders. Hier kwamen prachtige complimenten en waardevolle feedback uit voort. Hier een selectie:

“Zo bijzonder en hartverwarmend dat jullie haar naam weten als ze aankomt. Het voelt als een warm bad.”

“De voorstellingen waren super, het zag er fantastisch uit. Ik kreeg van de kinderen wel terug dat ze liever wat afwisselendere activiteiten hadden gedaan (dus niet alleen dans/vissen/muziek) maar liever een mix.”

“De Vrijstaat is een sieraad voor Leidsche Rijn en voor de kunsteducatie, en hetzelfde geldt voor de Kunstvakantieweek.”

“Tops: het team, dat altijd betrokken is; de prachtige plek; en de serieuze manier waarop kinderen worden betrokken.”

4.4 De Vrijstaat KunstAcademie

“Een vrijplaats voor nieuwe creatieve initiatieven. Gedreven vaklui staan aan het roer op een locatie die ze goed kan gebruiken. Duim omhoog!”

(Bas Haas)

De Vrijstaat KunstAcademie is voor kinderen en jongeren (9 t/m 15 jaar) die het leuk vinden om hun creatieve skills te ontwikkelen. Volgens het aloude principe van de meester-gezel-leerling biedt De Vrijstaat KunstAcademie een werkplaats waar je direct het ambacht kunt leren van de meester. Door dicht op de huid van de kunstenaar te zitten en direct zelf aan de slag te gaan met de geboden materialen en technieken, biedt De Vrijstaat een praktijkgerichte leeromgeving.

Deelnemers geven zich op voor een heel seizoen (september t/m juli) en werken per seizoen met drie verschillende kunstenaars aan het ontwikkelen van hun eigen kunstenaarschap. De kunstenaars worden met zorg geselecteerd passend bij het jaarthema en de verschillende blokken: Beeldende Kunst, Digitale Media en Kunst in de Openbare Ruimte. Dit jaar startte de 6e editie van De Vrijstaat KunstAcademie, waarin nog steeds leerlingen zitten die vanaf het begin af aan meedoen.

De deelnemers werken in twee groepen, die ingedeeld zijn op leeftijd: een 9+ en een 12+ groep. De vakdocent en de kunstenaar ontwikkelen samen 10 lessen waarbij kinderen

en jongen op hun eigen niveau leren werken volgens het ambacht van de kunstenaar. De kunstenaar zorgt voor de inhoud van de les, de vakdocent volgt het creatieve proces van de leerlingen.

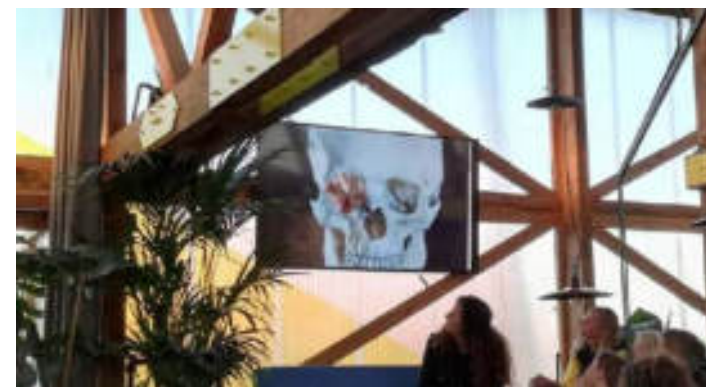
De KunstAcademie telt 22 leerlingen aan het begin van het jaar en groeit uit naar 25 leerlingen in het laatste blok. Door de inzet van een extra vakdocent was het mogelijk om beide groepen intensief te begeleiden. De kunstenaar loopt heen en weer tussen beide groepen om iedereen te kunnen volgen in zijn maakproces. Om van elkaar te leren is er een gezamenlijk afsluiting in de workshopbox.

• Programma 2019

16mm film bewerken

12 januari t/m 30 maart 2019

Onder begeleiding van kunstenaar **Phil Bosch** werkten de leerlingen van de KunstAcademie met 16mm filmprojectoren en echte film. Zo'n filmrol laat 24 'beeldjes' per seconde zien. Tijdens dit blok werd er geëxperimenteerd met licht en kleur. Bestaande films worden bewerkt om weer tot nieuw beeldmateriaal te komen. De zelfgemaakte film werd door

Phil afgemonteerd en getoond tijdens de 4-5 mei viering op het Berlijnplein.

Dada kunstcafé inrichten

16 april t/m 6 juli 2019

De Dadaïsten hielden zich bezig met verschillende kunstvormen zoals tekst, absurde optredens, collages en vormden alledaagse objecten om tot kunst. Ook waren ze kritisch over wat er in de wereld gebeurde. De kunststroming Dada begon in het Café Voltaire in Zürich. Samen met kunstenaar **Pluck** veranderden de kinderen en jongeren Het Gebouw in een Dada kunstcafé. Het kunstcafé was tevens de afsluiting van het culturele seizoen. Gedurende het blok werd er gewerkt aan verschillende kunstvormen die tussentijds getoond werden tijdens de 4-5 mei viering. De kinderen en jongeren gaven een Dada performance in de Pathé bioscoop op het Berlijnplein en droegen zij hun Dada-banners tijdens de herdenkingstocht.

Lichtsculpturen

14 september t/m 30 november 2019

Samen met kunstenaar **Jurrian van den Haak** ontwierpen en maakten de kinderen en jongeren van De Vrijstaat Kunst-

Academie een prachtige lichtgevende sculptuur van wilgentenen, zijdevloeipapier, tape en ledverlichting. Deze werd getoond tijdens het Sint Maartenvuur op het Berlijnplein en tijdens de Sint Maarten Parade in de binnenstad van Utrecht. De sculpturen in de vorm van allerlei soorten dieren schitterden tijdens dit gezellige lichtfeest. Wegens groot succes wordt er naar een manier gezocht om volgend jaar weer met een grote groep kinderen en jongeren mee te lopen met de Sint Maarten Parade.

Conclusie

De KunstAcademie is erg populair. Kinderen en jongeren uit Utrecht en omgeving weten De Vrijstaat te vinden om op zaterdagochtend te werken met een kunstenaar. Het meester-gezel-leerling principe zorgt voor een kunstwerkplaats waar kinderen en jongeren hun creatieve vermogen kunnen ontwikkelen. De opdrachten zijn uitdagend, en er hangt een betrokken sfeer in de groep. De kinderen en jongeren zijn heel trots als zij het gemaakte werk kunnen tonen aan vrienden en familie tijdens een van de Vrijstaat evenementen.

"Super locatie. Voor ieder wat wils als je van kunst en cultuur houdt."

(Hans Peter van Rietschoten)

4.5 Kunstenaar in Huis JONG

In 2019 startte Kunstenaar in Huis JONG, een nieuw project van De Vrijstaat. Met dit programma biedt De Vrijstaat jongeren en jonge makers de kans om hun eigen kunstproject te realiseren. Via een open call kunnen jongeren hun eigen plan pitchen. Van beeldende kunst tot theater, van muziek tot film of design. Voor jongeren (16+) met de ambitie om naar buiten te treden kan De Vrijstaat een springplank en podium zijn.

Voor dit project vroegen wij subsidie aan bij het K.F. Hein Fonds. De aanvraag betrof een pilot voor de jaren 2019-2020, met het verzoek om dit project twee jaar te ondersteunen. Tijdens het gesprek kwam aan de orde dat het K.F. Hein Fonds graag zou zien dat wij ook een andere fonds zouden weten te interesseren voor dit project. Die is gevonden in het MO-budget voor KLUB19.

Ons doel was in 2019 aan een tweetal kunstenaars(collectieven) een plek te bieden op De Vrijstaat om hun plannen uit te voeren. In reactie op de open call konden jongeren hun project en vraag pitchen bij De Vrijstaat via een mail of een kort filmpje. Via het netwerk van De Vrijstaat en KLUB19 werd de open call onder de aandacht van de doel-

groep gebracht. Daarnaast vertelden wij bij activiteiten en programma's van De Vrijstaat waar jongeren bij betrokken waren over het project.

Bij de eerste ronde kregen wij 3 projectplannen. Het plan van Jip van Santen werd uitgekozen. Jip was al eerder bij een theaterproject van De Vrijstaat betrokken geweest waar zij haar maatschappelijke stage liep en zij had op jongere leeftijd deelgenomen aan de Kunstvakantieweek. Haar plan was uitdagend maar zeker ook haalbaar. De expertise waar zij om vroeg kon goed uit eigen netwerk geleverd worden. De twee andere projecten vielen af. Een ervan was te omvangrijk (een toneelstuk maken met 20 jongeren); bovendien hadden we niet het vertrouwen dat de aanvrager dit project kon leiden. De andere aanvraag kwam van iemand uit Zwolle. Wij vinden het belangrijk dat we iemand uit de omgeving kiezen, omdat die hier eigen draagvlak voor het project kan creëren.

Het tweede project met de band Soulid Rocks is voortgekomen uit De Grote Prijs van Leidsche Rijn. Zij wonnen in 2018 deze wedstrijd voor jonge bands uit Leidsche Rijn. Een van de prijzen was een workshop over 'branding & imago'

gegeven door De Vrijstaat. Daphne de Bruin verzorgde deze sessie en de jongeren waren heel enthousiast. Ze gaven aan veel te hebben aan zo'n sessie en hier echt mee vooruit konden. Daphne heeft toen aangegeven dat zij een projectplan konden indienen voor Kunstenaar in Huis JONG zodat ze nog meer ondersteuning konden krijgen. Hun pitch behelsde het uitbrengen van hun eerste CD.

“Door de voorstelling kan ik met afstand naar mijn eigen situatie kijken. Het is mijn weg terug naar de werkelijkheid. En zo kan ik ook de mooie kanten zien van wat er met me is gebeurd. Want ik heb mezelf door de depressie beter leren kennen.”

(Jip van Santen in interview met AD/UN)

Beschrijving van de trajecten

Jip van Santen (17 jaar) pitchte haar plan voor het maken van een korte solovoorstelling die zij zelf wilde schrijven en spelen. Zij worstelt met depressieve gevoelens en gebruikt haar creativiteit om meer grip op haar leven te krijgen. Via schrijven, spelen en muziek wil zij vormgeven aan haar strijd tegen de verwachtingen die de buitenwereld aan haar stelt en die zij zichzelf oplegt. In haar plan merkte ze op dat veel jongeren verstrikt raken in de hoge eisen die zij aan hun leven stellen. In haar solo zoekt ze naar vormen om haar angsten een plek te geven. De Vrijstaat heeft Jip ondersteund met schrijfcoaching (Daphne de Bruin) en spelcoaching (Gabby Bakker) en het presenteren van de eerste twee voorstellingen.

Het traject bestond uit een intakegesprek waarin werd gekeken naar de wensen die er lagen en wat er nodig was om deze te realiseren. Op basis daarvan werd een planning gemaakt. In totaal zijn er 6 schrijfsessies van een uur geweest waarbij Daphne de Bruin het geschreven materiaal samen met Jip doornam en besprak wat een volgende stap zou kunnen zijn. Belangrijke zaken hierbij waren hoe je als schrijver afstand kunt nemen van je eigen materiaal, zeker bij een onderwerp als je eigen depressie. Hoe transformeer je het persoonlijke naar het theatrale? Hoe ontwikkel je een dramaturgie met het geschreven materiaal en welke stijlmiddelen kun je gebruiken om tot een theatermonoloog te komen? Jip werkte vast iedere dinsdagmiddag op De Vrijstaat en had aan het einde van de middag haar coachingsgesprek. Zij startte in februari en eind april lag er een theatertekst voor een voorstelling van 20 minuten. Vervolgens werden er 8 repetities ingepland met theatermaker Gabby Bakker. Omdat Jip graag met haar vriendin Noa Holman als muzikante samen wilde werken was Gabby de juiste persoon. Zij is naast actrice ook zangeres en heeft veel ervaring met muziektheater. In 8 repetities werd het stuk *Meisje is nog niet klaar* gemaakt, waarbij de eigen ideeën van Jip centraal stonden.

Op 19 juli heeft Jip haar voorstelling 2 keer voor publiek gespeeld op De Vrijstaat voor in totaal 115 bezoekers. Voorafgaand aan de voorstelling verscheen er een uitgebreid artikel over Jip en Kunstenaar in Huis JONG in het AD.

[Lees meer](#)

De tweede Kunstenaar in Huis JONG in 2019 was de band **Soulid Rocks**, winnaar van de Grote Prijs van Leidsche Rijn 2019. Soulid Rocks heeft bij De Vrijstaat het uitbrengen van een CD gepitcht en het ontwikkelen van een liveoptreden. Naar aanleiding van hun projectplan is een intakegesprek gevoerd. Soulid Rocks gaf aan vooral hulp te willen op het gebied van marketing. Hun concrete vraag was: hoe creëer je een achterban die onze CD gaat kopen als deze wordt uitgebracht? In 2019 hebben zij een aantal sessies gehad met Ynama Wigman, de communicatiemedewerker van De Vrijstaat, die hen begeleidt in het opstellen van een communicatieplan en dit helpen uitvoeren in opmaat naar de CD-release party. Het project wordt vervolgd in 2020 met bandcoaching en een release party.

Conclusie

Kunstenaar in Huis JONG is een onderscheidend traject omdat het intensief inzet op de ontwikkeling van een klein aantal jongeren. Wij geloven in deze aanpak van één op één werken omdat het ten eerste talentvolle jongeren met ambitie een kans geeft om in een praktijkgerichte omgeving hun project te verwezenlijken. Juist door niet alleen op de artistieke ontwikkeling te focussen maar ook het ondernemerschap in al zijn facetten te ondersteunen. Veel jongeren weten wel wát ze willen maar weten vaak niet hoe ze dit kunnen realiseren. Ondersteunen en faciliteren van een project, terwijl het eigenaarschap volledig bij de jongeren zelf ligt, is een manier om ons meester-gezel-leerling principe voor deze doelgroep vorm te geven. Ook vormen we hiermee een nieuwe schakel in de keten van talentontwikkeling die wij op De Vrijstaat aanbieden. Daarnaast worden bij de eindpresentaties veel jongeren bereikt voor wie onze Kunstenaars in Huis een rolmodel kunnen vervullen. Zij inspireren de jongeren om zelf aan de slag te gaan met hun artistieke plannen en laten zien dat er ruimte is voor eigen ideeën en dat je jezelf als kunstenaar kunt presenteren in een professionele omgeving.

4.6 KunstKeet

“Mijn dochter knutselt en creëert mooie kunstwerken hier”

(Bas Drenth)

Dit jaar startte De Vrijstaat op veler verzoek een buitenschoolse activiteit voor kinderen van 6-8 jaar. De KunstKeet is bedoeld voor kinderen die kennis willen maken met beeldende kunst. De deelnemers werken gedurende drie blokken van 6 lessen met beeldende kunst. Dat kan zijn vanuit illustratie, ruimtelijk werk of multimedia. Het doel van de KunstKeet is dat kinderen spelenderwijs gaan onderzoeken en worden geprikkeld om zich, op hun eigen niveau, een deel van het ambacht in de beeldende kunst eigen te maken door te experimenteren met nieuwe materialen en technieken. De kinderen van de KunstKeet kunnen later doorstromen naar De Vrijstaat KunstAcademie.

Het lesprogramma is ontwikkeld en gegeven door Charlotte van Eijsden, kunstvakdocent en educatie medewerker op De Vrijstaat. Bij de KunstKeet worden procesgerichte opdrachten gegeven waarbij het eindresultaat ondergeschikt is. De vakdocent zorgde voor een veilige leeromgeving waarbinnen de kinderen zich kunnen ontplooien. Door te experimenteren met materialen en technieken maakten de kinderen kennis met verschillende beeldende kunstdisciplines.

Een aantal uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de lessen:

- Wij onderzoeken wat kunst is
- Wij gaan experimenteren met materialen en technieken
- Wij gaan ontdekken of wij kunstenaars zijn of kunnen zijn
- Wij gaan met een kunstenaar kennismaken en werken

De laatste les van ieder blok is een masterclass van een kunstenaar. De kunstenaar wordt zorgvuldig gekozen passend bij het thema van de lessen. De betrokkenheid van de kunstenaar past in het meester-gezel-leerling principe, waarmee De Vrijstaat werkt. Er is bewust niet gekozen voor een eindpresentatie; de onderzoekende houding van de kinderen kan zo meer ruimte krijgen. Bij de afsluiting van het blok werden de ouders uitgenodigd om dit samen te vieren.

• Programma 2019

Blok1: Dada

30 oktober – 11 december

Tijdens het eerste blok maakten de kinderen kennis met Dadaïsme. Met het gedicht Alles verandert als uitgangspunt werd er iedere les gewerkt aan een andere discipline. Er

“Een waanzinnig leuke broedplaats voor jong Utrecht! Bij De Vrijstaat komen jongeren op bijzondere wijze in aanraking met kunst en cultuur. De Vrijstaat bouwt o.a. mooie expo's in samenwerking met toffe kunstenaars!”

(Sanne Dam)

werden gedichten gemaakt van krantenartikelen, geschilderd met neus, tenen en ellenboog. Producten kregen een metamorfose en gemaakte kunst werd vernietigd. De masterclass van Pluck ging over de vuurvogel die telkens uit zijn eigen as herrees. De kinderen verbrandden een getekende vogel om vervolgens met de as weer te kunnen schilderen. Dit was een kunstles die veel indruk op ze heeft gemaakt.

Conclusie

De KunstKeet is vooral populair bij meisjes. Zij melden zich met een vriendinnetje aan voor één of meerdere blokken. De experimentele werkwijze is nieuw voor deze doelgroep maar spreekt meteen tot de verbeelding. De fantasie wordt geprikkeld om vervolgens te gaan experimenteren en creëren. De ouders zijn onder de indruk van wat er wordt gemaakt tijdens de KunstKeet en zien het creatief vermogen van de kinderen groeien. Volgend jaar zet De Vrijstaat het programma van de KunstKeet voort om zo veel mogelijk jonge kinderen kennis te laten maken met beeldende kunst op De Vrijstaat.

4.7 KookKeet

“Superleuke plek voor kinderen om creatief bezig te kunnen zijn!! Uniek in de Leidsche Rijn.”

(Wendy Kraan)

De KookKeet is een club van kinderen van 8-12 jaar die samen met een Vrijstaat-kok een cateringbedrijf runt. In twee series van zes lessen werkten kinderen in de keuken van De Vrijstaat en leerden de kneepjes van het vak. Het gemaakte eten namen de leerlingen mee naar huis om aan de familie te laten proeven. Gedurende de lessenreeks was er een cateringmoment tijdens een Vrijstaat evenement. Hier konden de koks hun kunsten laten zien, ruiken en proeven aan een groter publiek.

Naar aanleiding van het succes van vorig jaar organiseerde De Vrijstaat ook in 2019 weer twee edities van de KookKeet. In het voorjaar kookten de kinderen met Corine Borsje; zij werkte met het thema bakken. De keuken rook heerlijk naar taartjes, koekjes, broden en alles wat je maar kunt bakken. De cateringopdracht vond plaats bij de 4-5 mei viering in restaurant Venster (bij RAUM) op het Berlijnplein. Tijdens de filmpresentatie van De Vrijstaat KunstAcademie kon iedereen genieten van de heerlijke baksels van de KookKeet.

In het najaar ging Vrijstaat-kok Malou Palmboom aan de slag met het thema kruiden. Zij behandelde de herkomst van de kruiden, speelde een kruidenquiz en deed een geurtest

met de kinderen. Maar er werd vooral heel veel gekookt met allerlei soorten kruiden. De jonge koks mochten experimenteren met smaken; vaak werd erg lekker, maar soms liep het ook wel eens in de soep. Als cateringopdracht maakte de KookKeet beestachtige hapjes voor de eindpresentatie van de KunstAcademie in november. Zij verrasten de bezoekers met een zebra-cake, een fruit-pauw en meelwormbroodjes.

Conclusie

De KookKeet is een succes. Kinderen van verschillende achtergronden melden zich aan en de verhouding jongens en meisjes is goed in evenwicht. Het is een intensief traject voor een Vrijstaat-kok en een stagiaire als assistent is geen overbodige luxe. Twaalf kinderen is het maximum voor twee begeleiders. De cateringopdracht maakt het traject helemaal af. Je ziet hoe trots de kinderen zijn als ze hun kookkunsten laten proeven aan vrienden en familie. De Vrijstaat wil volgend jaar weer twee edities van de KookKeet organiseren, om zoveel mogelijk kinderen op een creatieve manier te laten koken.

4.8 Theatercarrousel

In de zomermaanden is er tijd ingeruimd om in samenspraak KMN Kind&Co twee nieuwe kennismakingsprogramma op te zetten voor BSO/NSO: de KunstCarrousel en de Theatercarrousel: laagdrempelige programma's waarin kinderen kennis kunnen maken met beeldende kunst en theater in een cursusprogramma van 6 lessen dat toewerkt naar een presentatie.

In een bijeenkomst in september met locatiemanagers van de BSO's van KMN Kind&Co, die gevestigd zijn in Leidsche Rijn, zijn de cursustrajecten van het schooljaar 2019/2020 gepresenteerd. De belangstelling was groot en zodoende zijn we meteen na de herfstvakantie gestart met de eerste cursussen van de TheaterCarrousel. In de periode van de herfstvakantie tot aan de kerstvakantie hebben vier groepen van 12 leerlingen in 6 lessen kennismaking gemaakt met theater en een presentatie gegeven aan de ouders.

De Carrousel is ontwikkeld om een nieuwe groep kinderen (en ouders) op laagdrempelige wijze te laten kennismaken met De Vrijstaat en zijn werkwijze. De carrousel biedt een eerste kennismaking met verschillende technieken, materialen en invalshoeken op het gebied van beeldende kunst of theater. Iedere les gaan de deelne-

mers direct aan de slag met een andere techniek en onderzoeken de mogelijkheden van het medium. In zes lessen gaan ze in sneltreinvaart door verschillende aspecten van de discipline en presenteren het geleerde aan hun ouders. Het onderzoeken en inzetten van je eigen creatieve kracht is in beide cursussen het uitgangspunt en werkt hierdoor als een opstapje naar de andere programma-onderdelen van De Vrijstaat zoals de KunstKeet, de KunstAcademie en de TheaterAcademie. De didactische principes sluiten aan bij de Stralen van de Diamant, zoals deze binnen Creatief Vermogen Utrecht ontwikkeld zijn.

Er wordt gewerkt vanuit een vaste structuur binnen een cursus. Per lessenserie is er gekozen voor een thema dat de rode draad van de serie vormt. Bij het thema zijn objecten gekozen om mee te werken. Denk bijvoorbeeld bij het thema Winter aan objecten als de Paraplu of Kaplaarzen (theater). Bij het thema Reizen de objecten Koffer en Fiets (theater). De thema's sluiten veelal aan bij thema's waarmee op de BSO's gewerkt wordt.

In de eerste lessenserie (tussen de herfstvakantie tot aan de kerstvakantie) van de TheaterCarrousel hebben 4 groepen van 12 kinderen kennis gemaakt met theater door middel van het object 'De Paraplu'. Vijf lessen lang is er geëxperi-

menteerd met theater. De zesde les was er een presentatie voor de ouders. Twee groepen van 6-8 jaar hebben de cursus gevolgd en twee groepen van 9-12 jaar.

Conclusie

We hebben gemerkt dat we ook op een externe locatie onze werkwijze kunnen waarborgen, al prefereren we nog steeds het werken op onze eigen boerderij, maar dat is alleen mogelijk voor de BSO Onder de Bogen. Het werken met objecten (in dit geval de paraplu's) zorgt ervoor dat de leerlingen op een andere manier naar theater gaan kijken. Het feit dat er naar een presentatie toegewerkt wordt zorgt er mede voor dat ze zich serieus genomen voelen als acteur. Veel van deze kinderen hebben nog niet eerder kennis gemaakt met De Vrijstaat. Het contact met de ouders tijdens de presentatie geeft de kunstvakdocent van De Vrijstaat gelegenheid op een natuurlijke manier de werkwijze en visie van de Vrijstaat over te brengen aan de ouders.

In 2020 zal de TheaterCarrousel worden voortgezet en gaat de KunstCarrousel van start. Zo kunnen nog veel andere kinderen kennis maken met zowel het theater- als het (beeldende)kunstprogramma van De Vrijstaat.

4.9 Overige activiteiten

• Kinderfeestjes

(hele jaar)

In 2019 zijn er 302 kinderfeestjes gevierd op De Vrijstaat. Jarigen konden kiezen uit: Escaperoom Het Inni Park (kinderfeestje in onze tijdelijke escaperoom voor kinderen), Verjaardagsbuffet (samen met vrienden lekkere hapjes koken en opeten), Animatiestudio (een eigen stop-motion filmpje maken) en FeestBEEST (een exclusief bezoek aan onze expositie BEEST). We ervaren dat er regelmatig wisselwerking tussen onze kinderfeestjes en ander Vrijstaat-programma plaatsvindt. De feestjes bieden een laagdrempelige manier om kennis te maken met De Vrijstaat. Tegelijkertijd merken we steeds vaker dat deelnemers van onze langlopende programma's (vb. KunstAcademie) het leuk vinden om hun verjaardag op De Vrijstaat te vieren, zodat ook hun vriendjes onze kunstwerkplaats eens kunnen leren kennen.

• DURF

(hele jaar)

Project DURF! is een innovatief project van de Hogeschool Utrecht waarin studenten jongeren aanmoedigen en activeren tot betrokkenheid bij activiteiten en evenementen in Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern. De Vrijstaat is vaste

partner en verzorgde in 2019 bij meerdere Afterparty's een bijpassend randprogramma. Tijdens het grootschalige Sport Experience in juni gaf De Vrijstaat een workshop body-painten. Binnen het thema Beach konden de jongeren hun eigen of elkaars lichaam met speciale verf van kunstwerken voorzien alsof zij op een Fool Moon Party waren beland.

• Nieuwjaarsduik

(januari)

Begin januari deed De Vrijstaat mee aan de culturele zondag Nieuwjaarsduik. Op het Janskerkhof gaven we vanuit één van de bonte caravans van kunstenaar Pet van de Luijsgaarden (tevens kunstenaar van onze najaarsexpositie 2020) een preview van onze Escaperoom *Het Inni Park*. Deelnemende kinderen kregen meerdere raadsels en konden door deze op te lossen een gouden ticket voor de escaperoom verdienen.

• Utrecht tekent

(juni)

Tijdens het festival *Utrecht Tekent* stond De Vrijstaat met een workshop DADA in een leeg winkelpand in het Leidsche Rijn Centrum. De workshop werd gegeven door

“Mijn zoontje van 9 heeft hier zijn kinderfeestje gehouden en dat was zeer geslaagd. Soepele organisatie, de kinderen konden vrij snel actief aan de slag en er kwamen schitterende animatiefilmpjes uit. Origineel feestje, zeker een aanrader.”

(Ilse Herbert)

Vrijstaat-kunstenaar Pluck (in die periode tevens docent op De Vrijstaat KunstAcademie). Het programma bestond uit verschillende live performances: toevalsgedichten maken en verkondigen in een microfoon, met de ogen dicht schilderen, een gezamenlijk schilderij verscheuren en door middel van toeval weer aan elkaar maken. Het evenement had veel losse aanloop en het publiek reageerde enthousiast. We merkten dat we met dit programma vooral ook gezinnen met jonge kinderen bereikten. De KunstKeet, ons kunstprogramma voor kinderen tussen de 6 en 8 jaar, is mede door dit enthousiasme al in het najaar van 2019 gestart.

• Buurtcamping

(juli)

Afgelopen jaar deed Leidsche Rijn voor het eerst mee met het project de Buurtcamping. Buurtbewoners konden in het weekend van 19 t/m 21 juli kamperen in het Maximapark en werden daar getrakteerd op een scala aan activiteiten. De Vrijstaat verzorgde een vlaggenworkshop. Gezinnen maakten met stof, verf en sjablonen een eigen familievlag om hun tent mee te markeren.

• Apollo 11 – Message to the Moon

(september)

In 2019 bestond basisschool Apollo 11 uit De Meern vijftig jaar. Om dit te vieren, werden er in het najaar diverse activiteiten georganiseerd. Waaronder het project *Message to the Moon*, een samenwerking tussen Apollo 11 en De Vrijstaat. Onder begeleiding van kunstenaarsduo Kars+Boom maakten 300 leerlingen een gezamenlijk kunstwerk waarin ze hun ideeën en wensen met betrekking tot de toekomst konden vormgeven. De onderliggende opdracht: hoe kunnen we een stukje natuur/leven van de aarde naar de maan brengen? De kinderen maakten hun beelden door middel van Cyanotopie (blauwdruk). Het kunstwerk is een foto-mozaïek van alle beelden van de kinderen.

• Alles Kids

(oktober)

Tijdens de culturele zondag *Alles Kids* was De Vrijstaat op meerdere locaties in Leidsche Rijn vertegenwoordigd. In de bibliotheek in het Leidsche Rijn Centrum konden kinderen meedoen met de *BEEST*-workshop, gebaseerd op onze expositie *BEEST* die op dat moment in onze expo-ruimte Het Gebouw stond. In de Metaal Kathedraal gaf De Vrijstaat een

theaterworkshop als opwarming voor de voorstelling DODO live (geprogrammeerd in juli 2020 in Podium Hoge Woerd). De deelnemende kinderen, jongeren en ouders vormden een groep demonstranten die hun stem wilden laten horen. De deelnemers experimenteerden met fysiek spel en de kracht van de groep.

Make-A-Wish

(oktober)

In oktober zijn we benaderd door stichting Make-A-Wish om mee te werken aan een bijzondere dag voor Sem. Zij is al enige tijd ziek en zou graag een eigen animatiefilm komen maken op De Vrijstaat. Ondanks dat het kort dag was, zetten we alles op alles om dit mogelijk te maken. Op 30 oktober arriveerde Sem met haar vriendinnen en zus in een roze limousine op De Vrijstaat. Ze hadden een geweldige middag en na afloop kreeg Sem haar eigen animatiefilm toegestuurd.

Samenwerking

5.1 Creatief Vermogen Utrecht

Sinds het ontstaan van het netwerk Creatief Vermogen Utrecht is De Vrijstaat een van de culturele organisaties die een aantal structureel partnerschappen heeft met een basisschool. Deze vorm van samenwerking komt voort uit de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. In Utrecht wordt dit vormgegeven door middel van creatieve partnerschappen tussen culturele instellingen en basisscholen. Deze samenwerking is gericht op het ontwikkelen van een leerlijn creatief vermogen binnen het curriculum van de school en deze duurzaam te verankeren. Met als doel kinderen te leren hun creativiteit als bron te gebruiken voor hun ontwikkeling als mens en vormgeving van de wereld om hen heen.

Daarnaast vormen de partners een lerend netwerk waarbij kennisdeling en deskundigheidsbevordering centraal staan. Gezamenlijk werken de partners aan een open leerlijn creatief vermogen en aan het ontwikkelen van praktische tools om deze leerlijn in de lessen te integreren.

Partnerschappen

De Vrijstaat heeft binnen Creatief Vermogen Utrecht partnerschappen met vier PO-scholen: De Achtbaan, De Klimroos, Hof ter Weide en de Sint Maartenschool. Zij hebben

gedurende het jaar invulling gegeven aan de doorlopende leerlijn door deel te nemen aan het educatieprogramma van De Vrijstaat. Ze bezochten de exposities en/of theatervoorstelling en kregen een bijhorende les /lessen in de klas van een kunstenaar. De langdurige samenwerking draagt bij aan het verankeren van kunst en cultuur binnen de school.

In 2019 sloot ook de PABO-afdeling van de Hogeschool Utrecht die de minor ICC (interne cultuur coördinator) verzorgt, zich aan bij het lerende netwerk, en heeft een partnerschap gesloten met diverse culturele instellingen, waaronder De Vrijstaat. De studenten zijn als stagiair verbonden aan diverse basisscholen in Utrecht en omgeving. We hopen dat op deze manier veel nieuwe scholen in aanraking komen met CVU en De Vrijstaat.

Educatietrajecten

Voor de invulling van de diverse educatietrajecten verwijzen we naar de beschrijving van de interactieve exposities *Escaperoom Het Inni Park* en *BEEST* en de theatervoorstelling *Parade Paard*.

Deelnemende scholen aan de educatietrajecten in 2019 waren:

“De kinderen vonden alle opdrachten erg leuk om te doen. Dit kwam denk ik ook doordat er een goede afwisseling zat tussen luisteren, denken en doen.”

(Martine, leerkracht groep 4 basisschool De Achtbaan)

Partnerscholen CVU: De Achtbaan (2x expo en theater), de Sint Maartenschool (2x expo), Hof ter Weide (theater) en OBS De Klimroos (theater).

Overige PO-scholen: De Ridderhof (expo), de Prinses Margrietschool (expo), De Boomgaard (theater), LEF (theater).

Docententrainingen

Bij de educatietrajecten die wij met de partnerscholen ontwikkelen in het kader van Creatief Vermogen Utrecht hoort ook deskundigheidsbevordering van leerkrachten. De Vrijstaat geeft docententrainingen die aansluiten bij de inhoud van het educatietraject of we spelen in op de wensen van de school.

Met de leerkrachten van de Sint Maartenschool wordt tijdens ieder educatietraject gewerkt aan de juiste afstemming voor het speciaal onderwijs. Daarvoor zijn de docententrainingen essentieel. Op deze manier kunnen de betreffende leerkrachten zich goed voorbereiden op het expo bezoek. Waar nodig past De Vrijstaat de opdrachten aan voor deze doelgroep. Daarnaast heeft de Sint Maartenschool een docententraining gehad om het creatief vermogen van het hele docententeam te bevorderen

tijdens een studiedag met het thema ‘De wijk’. In deze training werkten leerkrachten samen als een redactie: met informatie uit de wijk maakten zij een artikel, column, strip, foto en titel voor een muurkrant. De docenten waren heel enthousiast over de creatieve opdrachten die gekoppeld konden worden aan verschillende zaakvakken.

De leerkrachten van Hof ter Weide en OBS De Klimroos hebben een docententraining gevolgd over escaperooms in het onderwijs van kunstenaar Joël Vegt. De behoefte om leergedrag te ontwerpen aan de hand van spelprincipes sluit goed aan de Stralen van de Diamant. In de docententraining werkten de leerkrachten aan een educatieve puzzel voor hun eigen leerjaar. Door het te testen bij collega’s kwamen zij erachter of het spel goed in elkaar zat. De reacties op deze manier van lesgeven waren heel positief. Hopelijk heeft dit nog een vervolg gekregen in de klas.

Docenten van De Achtbaan en Hof ter Weide hebben een training gevolgd waarin zij aan de slag gingen met de toolbox *KunstExplosie*. De feedback van de partnerscholen is gebruikt om de toolbox te finetunen tot het ontwerp dat er nu ligt.

“Het klassenbezoek was erg geslaagd. Er waren veel materialen meegenomen, waardoor de kinderen hun ideeën goed in de praktijk konden brengen.”

(Sarah, leerkracht groep 5/6 basisschool De Achtbaan)

De docententrainingen worden over het algemeen als inspirerend en waardevol ervaren. Op deze manier blijven de docenten actief betrokken bij het programma van De Vrijstaat en leren zij werken met de Stralen van de Diamant.

Toolbox KunstExplosie

In de afgelopen twee jaar heeft De Vrijstaat *KunstExplosie* ontwikkeld. Dit is een toolbox in de vorm van een spel om het creatief vermogen van leerlingen en leerkrachten te bevorderen. *KunstExplosie* komt voort uit ervaringen die De Vrijstaat heeft opgedaan binnen het netwerk van Creatief Vermogen Utrecht. Partnerscholen laten weten dat er behoefte is aan laagdrempelige kunsteducatie die dagelijks toepasbaar is in de klas. Zodoende ontstond het idee om een toolbox te ontwikkelen die de leerkracht handvatten geeft om te werken met de Stralen van de Diamant. *KunstExplosie* is ontwikkeld voor het basisonderwijs. Het spel bestaat uit meerdere niveaus en is daarmee geschikt voor groep 3 t/m 8. De speler wordt direct gestimuleerd om te gaan maken. Primair bestaat het uit procesgerichte opdrachten, het eindproduct is daarbij ondergeschikt. Het resultaat kan natuurlijk wel opmaat zijn voor een beel-

dende kunst les. Deze schatkist van ideeën zorgt ervoor dat je eindeloos kunt combineren. Door te putten uit verbeeldingskracht, nieuwe verbanden te leggen, samen te werken, creatief te doen en te reflecteren op wat je doet wordt het Creatief Vermogen van zowel de leerlingen als de leerkrachten getraind.

Verschillende versies van *KunstExplosie* zijn inmiddels getest binnen het creatieve netwerk. De uitkomsten en feedback heeft Yvet Vos van de masteropleiding Kunsteducatie uitgewerkt tot goed werkend spel. Nu is het zaak om een laatste slag te slaan zodat *KunstExplosie* in productie kan en gedeeld kan worden met het netwerk.

De Vrijstaat Scheurkalender

Naast de toolbox is er ook het idee ontstaan om een overzicht te maken van alle educatieve Vrijstaat-activiteiten in de afgelopen tien jaar in de vorm van een scheurkalender. Dit is een bundel van kleine kunstopdrachten passend bij de Stralen van de Diamant. Alle kunstenaars die betrokken waren bij de trajecten van Creatief Vermogen geven input aan dit project. Op deze manier komt een breed scala aan disciplines langs: beeldende kunst, theater, digitale media, dans, muziek, performance en kunst in de open-

bare ruimte. De Vrijstaat Scheurkalender is niet aan een specifiek kalenderjaar gebonden, waardoor hij meerdere jaren toepasbaar is in het netwerk van Creatief Vermogen Utrecht. Een handzame tool om het creatieve proces een dagelijkse impuls te kunnen geven. We verwachten zowel de Scheurkalender als *KunstExplosie* in 2020 in productie te kunnen nemen.

KinderKabinet

In navolging van vorig jaar is in 2019 de opzet van het KinderKabinet onveranderd gebleven. Fanatieke kunstliefhebbers testen de nieuwe activiteiten van De Vrijstaat. De ervaring, kritische mening opbouwende feedback van deze kinderen en jongeren is zeer waardevol om het programma van De Vrijstaat te blijven verbeteren. Er is een wisseling geweest van deelnemende kinderen van onze partnerscholen Hof ter Weide, De Klimroos en De Achtbaan. De meeste kinderen stoppen bij het KinderKabinet wanneer zij naar de middelbare school gaan met uitzondering van Quinten. Hij zit inmiddels in de tweede van het Amadeus Lyceum en is nog steeds een trouwe Vrijstaat-ambassadeur. De kinderen en jongeren van het KinderKabinet waren dit

“De les had van mij langer mogen duren. De kinderen hadden echt nog wel langer aan de slag gekund en hadden ook echt nog wel 101 vragen voor de kunstenaars.”

(Sarah, leerkracht groep 5/6 basisschool De Achtbaan)

jaar aanwezig als testgroep bij de Escaperoom *Het Inni Park*, zij waren eregast tijdens de première van *Parade Paard* en volgden het programma van de Kunstvakantie-week. Tijdens de opening van *BEEST* was de opkomst laag. Reden om aan de deelnemers te vragen of zij nog wel door wilden gaan met het KinderKabinet. Toen hier een volmondig ‘ja’ op kwam zijn wij met z’n allen naar Beeld & Geluid in Hilversum geweest ter voorbereiding op de digitale werkplaats *Radio Vrijstaat* (2020). Volgend jaar wordt aangestuurd op een nieuwe wisseling van deelnemers. Het plan is dat het stokje wordt doorgegeven aan kinderen uit groep 6, zodat zij meerdere jaren betrokken kunnen zijn bij de activiteiten van De Vrijstaat.

5.2 Samenwerking met HKU

Samenwerken met het Kunstvakonderwijs en met name HKU, is een van de speerpunten van De Vrijstaat. In de keten van talentontwikkeling vormen de studenten een belangrijke schakel. In onze werkwijze volgens het meester-gezel-leerling principe, kunnen studenten een belangrijke rol vervullen als gezelschap.

Bij de Escaperoom *Het Inni Park* werkten wij samen met HKU-Interactive Performance Design. Vier vierdejaars studenten van deze opleiding werkten samen met kunstenaar Joel Vegt, die zelf aan deze opleiding is afgestudeerd. De onder leiding van de meester kunstenaar gingen de gezellen aan het werk om deze Escaperoom vorm te geven. De taken werden verdeeld zodat ieder van de studenten een eigen onderdeel kon ontwerpen in het proces. Voor de studenten is het van groot belang om hun werk voor een echte opdrachtgever te realiseren. Rekening houden met de doelgroep, de toegankelijkheid, de logistiek, de diverse trajecten die aan de expo zijn gekoppeld, het was een intensief leerproces. Er was begeleiding vanuit HKU voor de studenten, De Vrijstaat was de artistieke opdrachtgever. Aandachtspunt voor een volgend traject is dat de inschatting van de studenten op de haalbaarheid van hun eigen ideeën en de technische consequenties vaak

niet realistisch was. Dat leverde nog wel eens stress op tijdens het maakproces.

Doordat de studenten allemaal hun eigen expertise konden inbrengen hadden we een breed artistiek team en konden we een zeer geslaagde expo neerzetten.

Ook werd er in 2019 intensief samengewerkt met Musician 3.0 van HKU. Er werden meerdere NULpunt- avonden op De Vrijstaat georganiseerd. Studenten van deze opleiding organiseren minifestivals waarbij de locatie ter inspiratie dient voor muzikale crossovers en experimenten. Intieme akoestische concerten op de zolder van de wagenshuur, een metal optreden in de hooischuur of een duet voor drummer en danser in de deel, de boerderij met zijn opstallen en erf werden gevuld met nieuwe muziek van jonge makers. Met deze avonden, die volledig door de studenten zelf worden georganiseerd, brengen een nieuwe doelgroep op onze locatie zodat ons netwerk van jonge makers groeit. Steeds meer Musicians weten ons te vinden. Ook werden de derdejaars eindpresentaties onder de titel *Uncommon Ground*, op De Vrijstaat gepresenteerd. Ook hierbij mogen de studenten alle ruimtes op de Boerderij en in het Gebouw gebruiken voor hun eindopdracht waarin ze

zich moeten presenteren in een optreden van een half uur. Bij de voorstelling *Parade Paard* werd de band gevormd door 4 eerstejaarsstudenten van Mucisian 3.0 en de Popacademie. Een aantal van deze jongeren hebben al aan meerdere Vrijstaat-programma's deelgenomen en vormen een mooi voorbeeld van hoe je op kunst groeien als kunstenaar binnen ons programma.

5.3 KLUB19

Met KLUB19 leveren Cultuur19, Azotod en De Vrijstaat een gezamenlijke bijdrage aan het culturele aanbod voor jongeren in Leidsche Rijn. KLUB19 richt zich vooral op het vormen van jongeren-communities, waarin de jongeren zoveel mogelijk zelf aangeven hoe en waarmee zij graag aan de slag willen gaan op het gebied van cultuur. Daarnaast zijn er ook een aantal vaste programmalijnen waarbij jongeren kunnen aansluiten. De bekendste is De Grote Prijs van Leidsche Rijn, een bandwedstrijd die in 2019 zijn zevende editie beleefde.

Jongeren met interesse in theater en dans kunnen intekenen voor het programma *Zingende Beelden* (Cultuur19) en het theaterprogramma van De Vrijstaat. Jongeren met meer gevorderde ideeën voor een zelfstandig project kunnen ook terecht bij Kunstenaar in Huis JONG van De Vrijstaat, zoals bijvoorbeeld Soulid Rocks, de winnaars van de Grote Prijs in 2018.

Eerste aanspreekpunt voor de jongeren is de coördinator van KLUB19: **Boris van Lieshout**. De aanstelling van de coördinator wordt gefinancierd vanuit de subsidie combinatiefunctionaris van De Vrijstaat en Cultuur19, aangevuld

vanuit de projectsubsidie die KLUB19 ontvangt van DMO.

De coördinator wordt ondersteund door de programma-raad, gevormd door de drie samenwerkende instellingen. De aanstelling van de coördinator is ondergebracht bij Cultuur19, evenals de financiële administratie.

De aanstelling van 16 uur per week (vanaf juni 2019) is een flinke verbetering ten opzichte van 2018, waarin er maar 8 uur beschikbaar was voor de coördinator. Daardoor was het onder meer mogelijk om een nieuwe programmalijn op te zetten: *Battle of the Beats*, een talentprogramma voor jonge dj's die het vak willen leren. De lessen vinden plaats bij Azotod.

5.4 Netwerken

Wijkcultuurhuizen overleg

De wijkcultuurhuizen namen in 2019 gezamenlijk deel aan fase 1 van het onderzoek *Cultuur voor iedereen in de stad Utrecht: onderzoek naar de bijdrage van wijkcultuurhuizen ter bevordering van cultuurparticipatie in de stad Utrecht*. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Aart van der Maas en Anke Hamers van de Hogeschool Utrecht, in opdracht van de Gemeente Utrecht. Doel van het onderzoek is instrumentarium aandragen voor toekomstig gemeentelijk beleid: hoe kan de gemeente (de verdere ontwikkeling van) de wijkcultuurhuizen het best faciliteren.

In dit eerste jaar is gewerkt aan het zoeken naar en bepalen van zogenoemde ontwerpdimensies. De Vrijstaat heeft meegewerkt aan de individuele interviews en een drietal gezamenlijke expertmeetings. Een groep van 8 studenten heeft als onderdeel van het onderzoek op De Vrijstaat kennis gemaakt met de werkwijze van ons cultuurhuis.

Daarnaast was er in het overleg aandacht voor het agenderen van onze gezamenlijke knelpunten en ambities bij de politiek en het bestuur.

Leidsche Rijn Connectie

De Vrijstaat is medeoprichter van de Leidsche Rijn Connectie, de vereniging voor culturele instellingen en initiatiefnemers in Leidsche Rijn. Op 6 februari heeft de LRC voor de nieuwe wethouder Anke Klein een kennismakingstour georganiseerd. Op 27 juni heeft een inhoudelijk gesprek met de wethouder plaatsgevonden in de Metaal Kathedraal, waarin onder andere de behoefte aan meer culturele activiteiten voor jongeren in het nieuwe stadsdeel aan de orde kwam. De LRC benadrukte dat hierbij vooral moet worden uitgegaan van versterking en uitbreiding van wat er al is. In het najaar is gestart met een inventarisatie van het aanbod onder leden en niet-leden in Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern.

Zakelijk leider Lieke Hoitink was in 2019 voorzitter van het bestuur van de LRC.

5.5 Kunstenaars 2019

Andreas Suntrop - Kunstvakantieweek
 Bert Feddema – interactieve expo *BEEST*
 Charlie Feld – *Parade Paard*
 Christopher Eberl - TheaterAcademie
 Cynthia Boom – project *Apollo 11 Message to the Moon*
 Eileen Graham - *Parade Paard*
 Eleni Andreas-Achilleos - *Parade Paard*, TheaterAcademie
 Gabby Bakker - Kunstvakantieweek
 Jan Willem Campmans - Kunstvakantieweek
 Joël Vegt - interactieve expo *Escaperoom Het Inni Park*
 Jurrian van den Haak - De Vrijstaat KunstAcademie
 Kevin Kars – project *Apollo 11 Message to the Moon*
 Kim van der Zijde - *Parade Paard*
 Kristel van der Heijden - Kunstvakantieweek
 Lisa Derksen Castillo - Kunstvakantieweek
 Paul Feld - *Parade Paard*, TheaterAcademie
 Phil Bosch - De Vrijstaat KunstAcademie
 Pluck - De Vrijstaat KunstAcademie, KunstKeet
 Reindert Kruse - interactieve expo *BEEST*
 Yari van der Linden - *Parade Paard*

Stagiairs in 2019

Ezra van der Zijde: Hogeschool van Amsterdam, Toegepaste Psychologie (algemene stage)

Johanna Morgenstern: HS Niederrhein, Cultuur pedagogie (stage educatie)

Laura Keesenberg: Hogeschool Utrecht, Social Work (stage educatie)

Maria Watjer: Breitner Academie, docent Beeldende Kunst en Vormgeving (stage educatie)

Marleen Schoenmakers: Hogeschool Utrecht, Social Work (stage productie)

Marloes Kuhling: Nimeto, Media en Communicatie (stage communicatie & nieuwe media)

Pelly Hava: Creative College (stage spel & dans, taalstage)

Quently Rosal: Creative College (stage spel & dans)

Sanne van Dam: Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Fine-Art and Design in Education (stage educatie)

Shannon van Loon: Grafisch Lyceum Rotterdam, Media redactiemedewerker (stage communicatie & nieuwe media)

Yvet Vos: Hogeschool voor de Kunsten, Kunsteducatie (stage educatie)

Ivar van de Burgh: Amadeus Lyceum, 3de jaars (snuffelstage)

Ysra Hoitink: Christelijk Gymnasium Utrecht, 4de jaars (maatschappelijke stage)

